

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra české literatury

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Svět románů Daniely Hodrové

World of novels by Daniela Hodrová

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Josef Peterka, CSc.

Autorka diplomové práce:

Bc. Ivona Kobrová

Libáňská 2334/2, Horní Počernice, Praha 9, 193 00

Studijní program: Učitelství pro střední školy

Studijní obor: Český jazyk – Dějepis

Forma studia: Prezenční

Rok dokončení diplomové práce: 2018

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci Svět románů Daniely Hodrové vypracovala samostatně s použitím uvedených pramenů a literatury.

Prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

Prohlašuji, že odevzdaná elektronická verze diplomové práce je identická s její tištěnou podobou.

V Praze dne 13. července 2018

.....

Bc. Ivona Kobrová

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Josefu Peterkovi, CSc. za cenné rady a podnětné připomínky, jimiž přispěl k vypracování této diplomové práce. Rovněž si velmi vážím jeho vstřícného přístupu a velké míry trpělivosti.

Obsah:

Úvod	7
1. Čtenářova reflexe	10
1. 1 Čtenář-elév	10
1. 2 Čtenářova cesta	12
1. 3 Nonalogie Trýznivé město	14
1. 4 A co dál	15
1. 5 Daniela Hodrová - Ivona Kobrová	17
1. 5. 1 Generační rozdíly.....	17
1. 5. 2 Životní změny	18
2. Dedikace	21
2. 1 Ztracené děti	22
2. 1. 1 Babička Daniely Hodrové.....	23
2. 1. 1. 1 Babička Davidovičová	24
2. 1. 1. 2 Babička Orionová	25
2. 1. 2 Babička Manuely Volfové	25
2. 1. 2. 1 Autorka - Manuela Volfová	28
2. 1. 3 Babička Boženy Němcové	30
2. 1. 4 Pluralita interpretačních pohledů	30
2. 2 Vyvolávání	31
2. 2. 1 Bohunka	31
2. 2. 2 Jiří	32
2. 2. 2. 1 Svatý Jiří	32
2. 2. 2. 2 Jiří - Johan	33
2. 2. 2. 3 Nevlastní bratr	34
2. 2. 3 Karel a Jaroslav	36
2. 3 Točité věty	37
2. 3. 1 Bohunka	38

2. 3. 1. 1 Metaromán	39
2. 3. 1. 2 Generační solidarita	42
2. 3. 1. 3 Literární klub	43
2. 3. 2 Adriena	44
2. 3. 2. 1 Co se vyjevuje.....	44
2. 3. 2. 2 Ambivalence identit	46
2. 3. 2. 3 Ariadna	47
2. 4 Citlivé město (eseje z mytopoetiky)	47
2. 4. 1 Citlivý chodec	48
2. 4. 2 Fotografování	49
2. 4. 3 Vědecký diskurs	50
2. 5 Trýznivé město a Komédie	50
2. 5. 1 Rodinná terapie	50
2. 6 Historická mementa	54
2. 6. 1 Šoa	54
2. 6. 2 Politické procesy	56
2. 6. 2. 1 Jan Palach	57
2. 6. 3 Dobový kontext	58
3. Poslední kapitola	61
3. 1 Úvodní slovo	61
3. 2 Vlastní text	62
Závěr	68
Seznam použité literatury a pramenů	72
Prameny primární	72
Prameny sekundární	73
Monografie	73
Kvalifikační práce	74
Internetové zdroje	75

Abstrakt	76
Klíčová slova	78

Úvod:

Cílem mé diplomové práce Svět románů Daniely Hodrové je prostřednictvím autorčina románového světa analyzovat její velmi specifickou poetiku, jež je do značné míry ovlivněna rovněž odbornou činností na poli literární vědy.

V rámci bakalářské práce jsem se poprvé seznámila s poetikou i teoretickými pracemi spisovatelky, s níž jsem do té doby neměla žádné vlastní čtenářské zkušenosti. Postupně jsem byla konfrontována s charakteristickými znaky nadmíru osobitého autorského stylu, který se skoro v ničem nepodobal knihám, jimiž jsem se zabývala předtím. Mé první čtenářské krůčky byly proto velmi nesmělé, stále jsem se ohlížela a nebyla si jista, zda jsem si zvolala správně. Teprve globální přístup scelující reflexe jednotlivých děl mi umožnil hlubší proniknutí do zkoumané problematiky.

Bakalářská práce věnovaná románu Vyvolávání byla pro mne vstupní branou do románového světa Daniely Hodrové, do něhož jsem se rozhodla vrátit i v rámci své druhé kvalifikační práce, jež se pokusí analyzovat dosud nereflektované aspekty autorčiny poetiky.

Znovu stojím na okraji chaosu, přede mnou jsou zatím nepopsané listy diplomové práce, velká očekávání a mnoho výzev, avšak já pevně věřím tomu, že jsem se rozhodla správně, když podruhé vstupuji do románové řeky. Její překonání nebude rozhodně jednoduché, nejedná se o přímou cestu k blízkému cíli, na druhou stranu mne toho ale může opravdu mnoho naučit.

Vlastní vědecká práce bude opět vystavěna na metodě opakované četby všech autorčiných beletristických děl, zvláštní důraz bude tedy kladem na vlastní intenzivní čtenářskou zkušenost, avšak velmi pozorně bude zkoumána

i tvorba odborná, z níž jsem sama čerpala podklady k rozboru jednotlivých děl.

Na počátku své cesty se zavazuji, že během jejího průběhu se pokusím být vždy konstruktivním kritikem, který kultivovaným způsobem, avšak vždy zcela upřímně vyjádří vlastní postoj ke zkoumané oblasti.

Do románového světa vstoupím nejprve branou reflexe vlastní čtenářské zkušenosti (viz. 1. Čtenářova reflexe), v jejímž rámci budou interpretovány jednotlivé fáze přístupu ke spisovatelčině tvorbě (viz. 1. 1 Čtenář-elév a 1. 2 Čtenářova cesta). Zvláštní důraz bude poté věnován výchozí hypotéze, že v případě Daniely Hodrové neanalyzujeme jednotlivé romány, ale pouze jednotlivé části jejího životního románu (1. 3 Nonalogie Trýznivé město). Samozřejmě se proto budu rovněž tázat, jaké bude další směřování tohoto veledíla (1. 4 A co dál). Opomenut nebude ani velký věkový rozdíl, který dělí literátku a autorku diplomové práce (1. 5 Daniela Hodrová - Ivona Kobrová).

Stěžejní část mé diplomové práce bude přístupna branou dedikační. Po teoretickém úvodu charakterizujícím obecné zákonitosti dedikace (2. Dedikace) se budu velmi detailně věnovat dílům, jež byla explicitně i implicitně dedikována (2. 1 Ztracené děti, 2. 2 Vyvolávání, 2. 3 Točité věty, 2. 4 Citlivé město, 2. 5 Trýznivé město a Komédie). Důraz nebude kladen pouze na osobnosti dedikovaných, neboť ti budou reflektováni pouze jako zástupci jednotlivých charakteristických rysů autorčiny poetiky.

Dedikační branou budu rovněž vstupovat do druhé výchozí hypotézy mé práce, neboť se domnívám, že spisovatelka celou svou tvorbu pojímá v jistém smyslu jako psychoterapii, jejímž prostřednictvím se vrací ke ztrátě rodinných příslušníků. S terapeutickým účinkem vlastního tvůrčího psaní se

můžeme setkat například v knize Evy Kantůrkové Nejsi (1999): „*Napsané a četné pomáhá...*“¹

Závěrečná část bude pojata zcela ve stylu Daniely Hodrové, neboť bude koncipována jako kapitola jejího vlastního románu (viz. 3. Poslední kapitola).

V seznamu literatury budou na závěr uvedena všechna beletristická a odborná díla, jež měla během přípravy i samotného zpracování diplomové práce významný vliv na konkretizaci mých čtenářských představ. Opomenuty nebudou ani další bakalářské a diplomové práce, s nimiž jsme měla možnost konfrontovat vlastní přístup k danému tématu.

¹ Machala, L.: *Literární bludiště. Bilance polistopadové prózy*, s. 42.

1. Čtenářova reflexe:

Musím se upřímně doznat k tomu, že po dokončení mé bakalářské práce jsem pocítila velkou úlevu a knihy Daniely Hodrové jsem vrátila zpět na poličku knihovny, avšak během rozvahy nad tématem mé diplomové práce jsem se k autorce opět vrátila, jelikož ze studijní povinnosti napsat kvalifikační práci o románu *Vyvolávání* se v průběhu času stala zcela nová kapitola mého studijního zaměření.

Během tvorby bakalářské práce jsem se musela detailně seznámit nejen s románem *Vyvolávání*, ale i s dalšími autorčinými beletristickými i teoretickými pracemi, což mne nakonec vedlo k rozhodnutí, abych se na základě tohoto studia pokusila o ještě hlubší sondu do autorčina tvůrčího světa. Rozhodla jsem se využít potenciál, který v sobě dle mého názoru další analýza poetiky Daniely Hodrové bezesporu skýtá, a znovu jako čtenářka a vysokoškolská studentka vstupuji nejprve branou vlastní čtenářské zkušenosti do Trýznivé města.

1. 1 Čtenář-elév:

...na okraji chaosu... titul autorčiny teoretické práce se až nápadně shoduje se stavem mé mysli, když jsem se poprvé, je tomu již šest let, setkala s románem *Vyvolávání*. Doslova jako Alenka jsem padala do chaotické změti liter, prodírala se džunglí autorčiných vzpomínek, intertextových vazeb k velmi širokému okruhu českých i zahraničních děl, komentářů k urbanistickým proměnám pražského prostoru a reminiscencí na jednotlivé epochy i významné osobnosti českých dějin. Před otevřením románu z pera Daniely Hodrové by měl být dle mého názoru čtenář raději dostatečně

dopředu informován, že pokud se rozhodne vstoupit do tohoto světa, měl by ve vlastním zájmu zapomenout na vše, co dosud pokládal za samozřejmé, neboť neměl sebemenší důvod domnívat se, že v této románové zemi platí zcela jiná pravidla.

Například čas již pro něj napříště nemůže být metaforicky vyjádřeno nezastavitelným pánem, který utíká stále vpřed a vše jasně dělí na minulost, přítomnost a budoucnost, neboť literátka vrací ručičky hodin stále zpět, až svévolně si pohrává s časem, její hrdinové jsou proto odsouzeni k existenci v nekonečných časových smyčkách. Tento kolotoč nejde nijak zastavit a nejde z něj ani vystoupit.

V tomto světě nikdo nenalézá posmrtný klid, nebožtíci neodpočívají v pokoji, nýbrž jsou opětovně vyvoláváni, aby pokračovali v činnostech, které pro ně byly během života charakteristické, aby znovu prožívali zásadní okamžiky svého předchozího bytí, a tak je pro ně zcela běžné, že se prochází po Olšanských hřbitovech i přilehlých pražských ulicích. A nejsou to jen autorčini příbuzní a známí, ale i další literární postavy, jejichž „nesmrtelnost“ vám zpočátku možná dlouho nedá spát. Klidně na svých piedestalech nemohou spočinout ani naši národní velikáni (Jungmann, Palacký, Čelakovský, Erben, Mácha, Němcová), neboť jejich osudem podle autorky není jen na nás pasivně hledět ze stránek učebnic, ale znovu se musí zapojit do dění, ať se již jedná o hon na zrádce národa, dobročinnou sbírku, ale i nácvik funerální komedie. Ač jsem u všech jmenovaných historických osobností moc dobře věděla, že již velmi dlouho nejsou mezi živými, jejich velmi aktivní olšanské působení pro mne bylo z počátku matoucí, a tak mi naprosto unikala autorčina koncepce existence před smrtí a po ní, neboť zde rozhodně není definitivním koncem lidské existence. I když jsem již začala chápat tento nadmíru nekonvenční postoj, nebyla jsem si stále jistá, zda postavy ví o změně svého stavu, když i nadále mnohou komunikovat,

pohybovat se, tedy užívat výhod živých lidských bytostí, avšak později jsem pochopila, že si svůj stav velmi bytostně a bolestivě uvědomují. Nikdo z nás ani literárních hrdinů není připraven na „život“ v této nikdy nekončící hře, nemožnost výstupu z nezastavitelného kolotoče věčného opakování mění postavy v pasivní loutky, jež Daniela Hodrová nenechá dobrovolně odejít ze svého románového světa, ba naopak do něj stále přibírá nové a nové postavy, její herecká společnost tak čítá již stovky členů.

1. 2 Čtenářova cesta:

Z vlastní bohaté čtenářské zkušenosti s tvorbou Daniely Hodrové mohu potvrdit, že tak složité a komplexní dílo, jež svým pohledem přesahuje většinu zažitých fyzikálních zákonitostí i literárních konvencí, je nutno, jestliže se opravdu chceme dostat k jeho podstatě, si přečíst v naprostém klidu a pokud možno opakovaně.

Románovou tvorbu autorky jsem se rozhodla číst postupně od prvního románu, tj. od *Podobojí* (vydáno 1991), svou čtenářskou cestu jsem zakončila v prostředí *Točitých vět* (2015). Zvolila jsem si tedy cestu chronologickou, alespoň s ohledem na 1. vydání jednotlivých románů. V rámci přípravy na diplomovou práci jsem se však setkala i se zcela protichůdnými pohledy: „*Do Trýznivého města lze totiž vstoupit odkudkoliv...*“², „*Do románu Daniely Hodrové bychom mohli přísně vzato vstoupit kdekoli, protože každá kapitolka románu v sobě po vzoru leibnizovské monády obsahuje celý svět.*“³ Názor Barbary Pelkové i Vladimíra Macury respektuji, avšak s ohledem na vlastní čtenářskou pozici se s ním nemohu ztotožnit. Je pravdou, že autorce je cizí

² Pelková, B.: *Poetika románu Daniely Hodrové*. Diplomová práce, s. 13.

³ Hodrová, D.: *Podobojí*, s. 179.

striktní chronologická návaznost děje, na žádném z románů rovněž nenajdeme výstražné oznámení: Já jsem číslo 4, musíš začít od 1!, ale z osobní zkušenosti vím, že když jsem během přípravy bakalářské práce Moje čtenářská zkušenost s románem Daniely Hodrové Vyvolávání chtěla začít právě od v té době posledního románu, narážela jsem od prvních okamžiků na nepřekonatelné interpretační bariéry, jež mne dle mého názoru správně nasměřovaly k samým počátkům Trýznivého města a jeho poetiky. Naše osobnost samozřejmě ovlivňuje i náš čtenářský styl, a proto pro mne, která by na všechno chtěla mít úhledné přehledy a knihy má srovnané podle velikosti, nebylo rovněž možné, abych Podobojí, úvodní část trilogie Trýznivé město, otevřela na náhodně vybrané straně a začala s četbou. Musela jsem ujít celou, mnohdy velmi strastiplnou, cestu Trýznivým městem, abych dokázala proniknout románovou džunglí do středu labyrintu, abych systematickou četbou pomaličku odhalovala další vrstvy tohoto světa. Bez náležité reflexe vlastního čtenářského postoje bych pravděpodobně pokračovala ve svém prvotním čtení románu Vyvolávání, moje cesta by tak upřímně skončila možná mnohem dříve, než bych se dostala na stranu 335, jelikož bych knihu dávno předtím odložila. Nebo bych ve snaze splnit daný úkol pokračovala dál ve čtení, ale celou dobu bych se trápila nepochopenými vazbami s dalšími místy a texty Trýznivého města, postavami a jejich osudy. V takového křeči bych pak došla k závěrečné tečce, ale to by byla jediná má výhra, neboť bych nemohla reflektovat ani jeden ze smyslů románu, jednotlivé důležité palimpsestové vrstvy bych pouze obešla, ale neobjevila bych duši-srdce románu. Sama jsem tedy nebyla tou, která si mohla dovolit stanovit začátek své čtenářské cesty na libovolném místě, ale následovala jsem Alici Davidovičovou, jejímž krokem do prázdna se začal odvíjet první román Daniely Hodrové.

Na druhou stranu musím s výchozí tezí naprosto souhlasit, pokud se jedná o interpretaci autorčiny tvorby, neboť v tomto ohledu je skutečně volba

interpretačního způsobu pouze na čtenáři, zda se rozhodne do díla a Trýznivého města vstoupit branou kompoziční, dedikační, prostorovou, intertextovou... Sama literátka cítí ve své poetice heterogenost, a proto bychom se ani my během její analýzy neměli zaleknout mnohosti interpretačních pohledů a měli bychom se kriticky zamyslet nad dogmatickým lpěním na jediném možném přístupu.

1. 3 Nonalogie Trýznivé město:

V názvu diplomové práce Svět románů Daniely Hodrové jsem věrna autorčině vydavatelské koncepci jednotlivých titulů použila množné číslo, avšak ani pokud bych užila tvar románu, nebylo by to způsobeno chybou v korektuře textu, ale opět bych demonstrovala svou výchozí tezi, že v případě Daniely Hodrové bychom neměli hovořit o autorce devíti beletristických děl, ale nonalogie Trýznivé město.

„...vnořovaly se do sítě analogií, neustále se rozrůstající a zahušťující, neboť tato síť se nešíří pouze dopředu a nenadouvá se do stran, ale rozvíjí se i do hloubky, zahrnuje do sebe Vyvolávání a Komedii a sahá ještě hlouběji, k Thétě, Kuklám a Podobojí, které bylo na samém počátku, všechny romány, ačkoli jsem je psala v rozmezí více než třiceti let, se pro mne dějí současně a právě teď, jsou ve Větech spolupřítomny, stejně jako byly Věty, dosud nenapsané, už přítomny v nich...“⁴

Každý z románů Daniely Hodrové bychom mohli číst jako solitérní literární dílo, neboť všechny obsahují určitý podíl autorčiny specifické poetiky, avšak pro mne je zásadní právě unikátní propojenost celé tvorby, jež není tvořena jednotlivými romány, neboť ve skutečnosti se stále jedná o jeden

⁴ Hodrová, D.: *Točité věty*, s. 234.

román, román-život, který neukončí ani smrt, jak naznačuje sama autorka v Thétě.

Jak jsem již uvedla ve své bakalářské práci, Daniela Hodrová je pro mne autorkou jednoho románu, který pouze pro účely vydání rozdělila do několika knih.⁵ K úvodní trilogii Trýznivé město (romány Podobojí, Kukly a Théta) se přimyká již porevoluční básnický průvodce Prahou Město vidím..., který sama autorka označuje za prózu. Pomyslný návrat k syžetu reprezentují díla Perunův den a Ztracené děti, jež však pod jinými jmény v podstatě pokračují v poetice svých předchůdců. Ještě větší vliv postmoderní intertextuality, fragmentárnosti, různohlasí, dvojnictví, zrcadlení, divadelnosti i tragikomiky přichází s romány Komédie, Vyvolávání a Točité věty.⁶ Tento literární svět je neměnný, nové motivy nepřichází, jsou pouze odrazem již přečteného. Dle mého názoru se již dávno ocitl v pasti autorčiny imaginace a snahy o další a další posouvání hranic románu.

1. 4 A co dál:

Jedním z inspiračních zdrojů pro mne při výběru tématu bakalářské práce bylo několik významných literárních ocenění, jež Daniela Hodrová v posledních letech obdržela.⁷ Román Točité věty získal dokonce cenu Magnesia Litera za rok 2016 v kategorii Kniha roku - Litera za prózu. Přečetla jsem všechna autorčina beletristická díla, na počátku této cesty jsem naivně očekávala, že na jejím konci naleznu vyvrcholení celé literátčiny

⁵ Kobrová, I.: *Moje čtenářská zkušenost s románem Daniely Hodrové Vyvolávání*. Bakalářská práce, s. 12 - 13.

⁶ Haman, A.: *Literatura v průsečíku pohledů. Teorie, historie, kritika*, s. 159.

⁷ Kobrová, I.: *Moje čtenářská zkušenost s románem Daniely Hodrové Vyvolávání*. Bakalářská práce, s. 10.

tvorby, z tohoto úhlu pohledu jsem nejdříve své kritice podrobila román *Vyvolávání*, později jsem se seznámila s *Točitými větami*. V obou dílech jsem však shledala pouze vyčpělost, opakování známých frází a palčivý nedostatek nových životaschopných témat a motivů.

Daniela Hodrová postupem času zabředla do vlastního stereotypu, což je na první pohled dosti paradoxní situace, pokud je její poetika založena na nekonečném víru rychle se měnících podnětů, avšak i jízda na kolotoči vás po nějaké době omrzí, když pochopíte, že nic lepšího již nepříjde. Autorka byla lapena do spirály vlastní tvorby, to, co se na počátku tvářilo jako nový nekonvenční („zdravý“) proud české polistopadové prózy, se proměnilo v nikam nevedoucí a pro mne místy již zcela nesnesitelnou manýru, která čtenáře nikterak neobohatí.

Svoji rodinu, blízké milujeme a těšíme se z kontaktu s nimi, avšak románové postavy se v tomto případě z roviny přátelství a podpory změnily ve velkou kouli u nohy. Stále více ztrácí své individuální kontury a stahují román i autorku (ve skutečnosti autorka postavy) do spirály trýznivého opakování, jež čtenáře postupem času unaví, neboť se vytratí pocit novosti a objevnosti. Všichni máme rádi, když objevíme něco zcela nového, co změní nevýraznou šed' v rej barev, přesně toto hlásala i autorčina prvotina, ale nyní jsme svědky stavu, kdy se novum stalo umělou pózou, jež je živena pouze sama ze sebe, jen psáním pro psaní a doslova nepřetržitým intertextovým parazitováním na předchozích dílech. Tímto způsobem se pak autorka snaží zaplnit stránky dalšího románu.

Ve svém bakalářském poselství autorce⁸ jsem se zmiňovala o tom, jak se její díla dostávají stále více do roviny extrémně experimentální tvorby, a proto jí ani do budoucna neprorokuji masový příliš čtenářů. Daniela Hodrová

⁸ Kobrová, I.: *Moje čtenářská zkušenost s románem Daniely Hodrové Vyvolávání*. Bakalářská práce, s. 25.

je sice exkluzivní autorkou postmoderní literatury, ale stále je to také literátka, jejíž knihy se dají zakoupit na prodejnách velkých knihkupeckých společností, což z její tvorby, stejně jako z vydaných a prodaných titulů všech ostatních spisovatelů, činí prodejní artikl, na který je, vynecháme-li všechny komentáře o jeho výjimečnosti, stále kladen nárok i na zisk a byla by to pouze snobská póza, pokud bychom se tvářili, že nás v tomto konkrétním případě žádná čísla nezajímají. Budou autorčiny knihy čteny i po její smrti, zachová se tak její odkaz, jak ona sama doufá? Domnívám se, že v případě Hodrové bude zachován teoretický odkaz v oblasti poetiky literárního díla a jeho jednotlivých složek, avšak dílo beletristické bude zapomenuto. Až zemřou její poslední přátelé a skalní čtenáři, tak se románový svět Trýznivého města stane pouze zapomenutou kapitolou Textu města.

1. 5 Daniela Hodrová - Ivona Kobrová:

1. 5. 1 Generační rozdíly:

Jedním z výchozích předpokladů mé bakalářské práce byl značný vliv generačního rozdílu mezi mnou a autorkou a jeho vliv na interpretaci románového díla. Se spisovatelkou, jež je o 45 let starší, než jsem já, máme překvapivě řadu příbuzných vlastností a sdílíme i některé podobné životní situace, avšak v rovině lexikální a asociační se vlivem zmíněného věkového odstupu v řadě případech značně rozcházíme. Přiznám se, že jsem si například musela vygooglovat⁹, jak asi vypadá perziánový štucl. Ve vzpomínkách na vlastní dětství na sídlišti jsem naštěstí stejně jako Sofie Syslová objevila

⁹ <https://www.fler.cz/shop/panska-dilna/prodano/seznam?year=2018&ucat=352641> (22. 12. 2017)

nepoužívané klepadlo na koberce, místo našich her, jež bylo obdařeno silou nesčetných proměn, naopak Karolína Veithová ve své bakalářské práci mylně usoudila, že se jedná o klepadlo, které je součástí vstupních dveří a s nímž můžeme přijít do styku i v dnešní době.¹⁰

1. 5. 2 Životní změny:

Během přípravy diplomové práce jsem se opakovaně zamýšlela také nad tím, co vše se odehrálo od dokončení bakalářské práce (2013), jak výrazné změny, jež ovlivnily i vznik této díla, nastaly v mém životě. Do vlastní reflexe jsem poté zahrнула i samotnou spisovatelku.

Daniela Hodrová během analyzovaného období vydala nový román *Točité věty* (2015), jenž byl ověnčen prestižní literární cenou, ale již nadále nepracuje v Ústavu pro českou literaturu Akademie věd České republiky. Je stále věrna bytu na náměstí Jiřího z Poděbrad, avšak na pravidelné konzultace s přítelkyní Bohumilou Grögerovou, která zemřela v roce 2014, se více nevydává.

Já jsem obhájila bakalářskou práci a úspěšně tak absolvovala bakalářský studijní program. V rámci magisterského studia jsem v prvním ročníku poprvé zažila praxi na základní škole i na gymnáziu, jež mě utvrdila v přesvědčení, že učitelství je pro mě tou správnou cestou. 22. května 2015 jsem začala pracovat na Základní škole Slovenská, kde dodnes vyučuji český jazyk, dějepis, občanskou a rodinnou výchovu, rovněž jsem třídní učitelkou v osmém ročníku. Státní závěrečné zkoušky jsem si rozložila a v každém

¹⁰ Veithová, K.: *Vývoj a prolínání postav v románech Daniely Hodrové*. Bakalářská práce, s. 31.

kalendářním roce jsem absolvovala jednu, takže nyní mi jako třešnička na mém pomyslném studijním dortu chybí ještě obhajoba diplomové práce.

Dříve pro mne byla autorčina domovská oblast Královských Vinohrad učiněnou španělskou vesnicí, dnes, díky mému učitelskému působení na Základní škole Slovenská, však i já postupně pronikám do unikátní městské části, nezaměnitelného světa prostoupeného názvy ulic se zeměpisnou tematikou (například Chodská, Kladská, Krkonošská, Nitranská, Slezská, Slovenská a samozřejmě Vinohradská). „*Když sjíždí Slovenskou, začne kočárek napadat na jedno kolečko.*“¹¹ „*Nad schody, které vedou od školy v Kladské dolů do Slovenské ulice, Marková do kočárku strčí.*“¹² Když jsem naposledy četla román *Perunův den*, kde autorka popisuje hrdinčinu cestu s umírajícím psem k veterinárnímu lékaři, nemohla jsme se ubránit pocitu, že daná oblast již není pouze výsostným územím Hodrové a jejích románových postav, ale zrcadlí v sobě již i část mne samé. Jak mi potvrdila má kolegyně Sylvie, jež prožila 25 let svého života v bytě na náměstí Jiřího z Poděbrad, jsou obyvatelé Vinohrad vskutku bytostně propojeni s nepopsatelným geniem loci tohoto světa.

V bakalářské práci jsem se snažila postihnout velký věkový rozdíl, který dělí mne a autorku, neboť Daniela Hodrová v mnoha ohledech splňovala profil starší dámy, avšak v jedné věci je stále tou mladičkou idealistickou dívkou, již já jsem se pragmaticky rozhodla, že být nechci. I po smrti svých dvou manželů totiž stále věří na lásku a nebojí se jí hledat, nebojí se o ní mluvit, já jsem se naopak rozhodla pro život, který v mých očích nebude zkalen zbytečnými romantickými ideály. Nyní ale i já chápu, proč autorka stále hledá a zároveň nechce nechat odejít své lásky. Můžeme Danielu Hodrovou vnímat jen jako literární teoretičku a postmoderní spisovatelku,

¹¹ Hodrová, D.: *Perunův den*, s. 84.

¹² Hodrová, D.: *Perunův den*, s. 85.

avšak tento pracovní pohled bude ochuzen o dimenzi ženy, ženy-manželky, již je Hodrová na prvním místě.

V mém osobním životě se tohoto za těch několik let událo opravdu hodně, bohužel nepřišly, jak tomu už v života bývá, jen chvíle radosti, ale i smutku. Stále s láskou vzpomínám na mého dědečka, který zemřel v roce 2011 a který pro mne byl vždy velkou inspirací. V době, kdy jsem odevzdávala bakalářskou práci, moje babičkou, dědečkova manželka, bojovala s rakovinou. Svůj boj naštěstí vyhrála. Stále se starám i o svou druhou babičku, jež mi v mnoha ohledech připomíná pod mnoha převleky schovanou babičku Daniely Hodrové. Její diagnóza se bohužel i nadále zhoršuje, nyní již skoro nevstává z lůžka a je zcela odkázána na naši péči.

2. Dedikace:

Knihu má autor možnost věnovat třemi základními způsoby. V prvním případě do ní vlastnoručně vepíše věnování a výtisk osobně předá (věnuje) někomu blízkému, jenž v danou chvíli získává artefakt osobního rozměru, který z jeho vydání činí jedinečný originál. O tomto aktu dedikace mají povědomí pouze autor a majitel knihy, jenž se může svobodně rozhodnout, zda se o tento okamžik podělí i s ostatními. V dané situaci se nejčastěji jedná pouze o projev osobní náklonosti, která nemá s vlastním dílem mnoho společného.

Dedikace může rovněž tvořit pevnou součást rámce literárního díla ve formě krátkého textu, v němž autor celou knihu nebo jednotlivou její část (tento případ je častý u básnických sbírek) věnuje osobě či osobám, které zásadním způsobem spoluurčovaly podobu daného díla.¹³ Všichni čtenáři si tak mohou přečíst jména osob, jež byly pro autora a jeho tvorbu tak zásadní, že se je svým způsobem rozhodl oslavit a zároveň jim poděkovat, neboť bez nich by v mnoha případech dané dílo vůbec nevzniklo, nebylo by takové, jaké je, neboť by takový nebyl ani sám autor. Většinou se jedná o autorovy rodinné příslušníky (rodiče a prarodiče, sourozence, životní partnery, potomky), ale i blízké přátele a spolupracovníky. Dílo může být dedikováno i zemřelé osobě, pak věnování zní Památce... nebo In memoriam...

S dedikací se setkáváme již v antice, kde měla formu poníženého pochlebování mecenáši, který měl být angažován hlavně v otázkách financování celé tvorby. V období národního obrození bylo věnování chápáno jako další možný prostor pro vyjádření autorovy hluboké citové vazby k národu. Na toto pojetí pak polemicky reagoval v dedikaci usedlému

¹³ Hodrová, D. a kol.: *...okraji chaosu... Poetika literárního díla 20. století*, s. 268.

měšťanu pražskému Hynkovi Kommovi básník Karel Hynek Mácha v lyrickoepické skladbě Máj. Postupem času věnování ztrácelo svou obecně sociální funkci a dnes svým poselstvím stále více inklinuje spíše k intimní poloze, svého druhu dokonce vyznání lásky. S touto změnou je rovněž spojeno zkrácení na pouhých několik slov. Nejčastěji bývá dedikace umístována na samostatnou stránku před začátek vlastního textu, obvyklé je také odlišné grafické provedení této části formou volby jiného typu písma (například kurzívy).¹⁴

Třetí možnost reprezentují díla, jež mají svým pojetím celá dedikační povahu, aniž by na tuto charakteristiku explicitně upozorňovaly čtenáře ještě před započítím jeho samotné interpretační cesty.

V rámci analýzy dedikační části jednotlivých děl Daniely Hodrové bude pozornost věnována pracím, jež obsahují explicitně vyjádřené věnování, ale i těm, které bychom dle úvodního rozdělení zařadili do třetí skupiny.

Dedikační branou vstupují do románového světa Trýznivého města Daniely Hodrové, nejen proto, abych se věnovala osobnostem dedikovaných, ale abych na jejich různorodém vzorku analyzovala výrazné znaky autorčiny poetiky a tvůrčí cesty, k nimž ji jmenovaní inspirovali.

2. 1 Ztracené děti:

Prvním dílem, jež sama autorka přímo dedikovala, je román *Ztracené děti* (1997). Nejedná se o autorčinu prvotinu, ale již pátou oficiálně vydanou prózu, která se částečným návratem k syžetu vymyká stejně jako předchozí román *Perunův den* (1994) poetice trilogie *Trýznivé město*. Dílo je věnováno babičce. Na první pohled se může jednat o zcela jasný případ dedikace členu

¹⁴ Hodrová, D. a kol.: *...okraji chaosu... Poetika literárního díla 20. století*, s. 268 - 270.

rodiny, tedy o babičku Daniely Hodrové. K tomuto závěru máme jako čtenáři předloženy základní údaje, s nimiž jsme seznámeni hned na počátku četby: autorkou je spisovatelka Daniela Hodrová, titul zní *Ztracené děti* a jedná o román, který je věnován babičce. Avšak sama autorka nás učí, že bychom se jako čtenáři, obyvatelé měst, lidé nikdy neměli spokojit s běžným vnímáním entit, jež nás obklopují, ale měli bychom se na věci umět podívat i z jiného úhlu pohledu. A proto se ptám, kdo je vlastně babička, jíž je dílo věnováno? A jakým způsobem tedy její osoba ovlivnila autorku?

V románu *Ztracené děti* ve své podstatě vystupuje mnoho babiček, jejichž okruh si však zúžíme na tři možné varianty. Bude se jednat o babičku Daniely Hodrové a její románové podoby, babičku Manuely Volfové s důrazem na vztah k dedikující a výjimečnou Babičku z pera Boženy Němcové.

2. 1. 1 Babička Daniely Hodrové:

Babička je hned po matce druhou nejvýznamnější ženskou hrdinkou v životě dítěte. Jak je z autorčiny tvorby patrné, svou babičku bezmezně milovala nejen pro ni samotnou, ale i s ohledem na absenci silného ženského elementu v podobě matky, která se po řadu let léčila se závažnými psychickými problémy a skonala ještě před smrtí své matky. Babička, výrazný člen autorčiny rodiny, je svým způsobem přítomna v celém románovém světě Daniely Hodrové, avšak většinou v něm nevystupuje pod svou pravou identitou (jménem), ale je stejně jako další blízké osoby skryta v životním příběhu několika románových postav, s nimiž ji pojí podobný osud i řada románových předmětů-rekvizit.

2. 1. 1. 1 Babička Davidovičová:

Když Alice Davidovičová skončila svůj život skokem z okna svého dětského pokoje, neboť odmítala nastoupit do transportu, neodešla poté na hřbitov k cizím zemřelým, ale vrátila se domů k babičce a dědečkovi. Obyvatelé komory v bytě naproti Olšanskému hřbitovu jsou pasivními svědky všech událostí, které se v následujících desetiletích odehrály v českých zemích, avšak nikdy do nich aktivně nezasahují. Z pohledu některých čtenářů jsou tedy zcela zbytečnými postavami, jež stále jen čekají na svou vnučku. V časové smyčce posmrtné existence jim byla přidělena role, od které se nemohou odchýlit, ač babička ve svých vizích tuší příchod neblahých událostí. Ale v tomto bodu paradoxně tkví jejich poslání, i když je Alice stále pužena neviditelnou silnou, již se sama nedovede bránit, aby opakovala předem prohranou cestu mezi komorou a Šibeničním vrchem, má se kam a hlavně ke komu vrátit, ačkoliv se vzpouzí letargickému pobytu v komoře, je to jediná jistota, kterou ve své nynější existenci má. V jiných případech by podobnou úlohu zastávali rodiče, avšak o nich nemáme žádné zprávy, a proto je babička Alici zároveň matkou. Přebírá tuto roli, je srdcem rodiny, jež se vyrovnává se změněnými „životními“ podmínkami, jako jediná rozevívá vnučce láskyplnou náruč po ztrátě malého Benjamina. Na druhou stranu rovněž dokáže svou Alici bránit, když s krajní nedůvěrou hledí na Diviše Paskala, který se k nim snaží dostat co blíže. I když je v románu Podobojí přítomna i postava dědečka, není jí přikládán takový důraz jako babičce, neboť před vypuknutím války rodinu opustil a odstěhoval se ke své milence. Jsme seznámeni s osudy silné ženy, jež i přes svůj věk přijímá starost o skoro dospělou vnučku a stává se strážkyní rodiny v neklidném světě.

2. 1. 1. 2 Babička Orionová:

Sofie Syslová v rámci hledání sebe sama a odkrývání dosud nepoznaných aspektů vlastní osobnosti neproniká jen do skrytých koutů života svých rodičů, ale rovněž se noří i do hlubších vrstev mnohdy bolestné rodinné historie. Babička Orionová byla před svatbou vášnivou milovnicí hudby a nadějnou harfenistkou, manžel ji však přiměl k tomu, aby opustila své hudební ambice, ustříhla si dlouhé nazrzlé copy a stejně jako on se stala členkou Sokola. Babička veřejně přijala roli podřízené manželky, která se řídí vůlí chotě, avšak nikdy nezapomněla na své dívčí sny, vždy když šla kolem harfy, jež byla odklizena do prostoru komory, vzdorně pohladila její struny, krabici, v níž ukryla ustřižené copy, střežila po zbytek života jako nejcennější poklad.

V příběhu babičky Orionové je tematizováno nerovné postavení ženy v manželství, v němž je „slabší“ polovička nucena k velkým obětem, avšak její gesta, v očích řady čtenářů zajisté skoro nicotná, v sobě pro mne nesou velký symbolický potenciál, neboť babička dokázala všechna tato protivenství překonat a ve stáří se může těšit se svými potomky, naopak dědeček Sysel žije minulostí a stává se tragikomickou figurkou připomínající si vrcholné chvíle svého života, jež jsou spojeny s působením v Sokole. Stejně jako manželství spisovatelčiných prarodičů i toto skončilo rozvodem.

2. 1. 2 Babička Manuely Volfové:

V okamžiku, kdy se začteme do románu a zaměříme se na děj přibližující nám životní osudy hlavní hrdiny Manuely Volfové, jež se skrze návrat k rodinným kořenům snaží vyrovnat s odchodem dcery Adélky, která o

sobě již dva roky nedala sebemenší zprávou vědět, seznamujeme se s další možnou kandidátkou na babičku, k níž odkazuje dedikace této knihy. Prostřednictvím Manueliných retrospektivních návratů do dětství, jež je spojeno s osobou hodné babičky, a četbou babiččinych výpisků ze svazků Ottova slovníku naučeného, který po celý život chovala až v nábožné úctě, či babiččiny vzpomínkové knihy V ráji dětství, jež však nikdy nebyla oficiálně vydána, se před námi vytváří obraz Manueliny babičky. Fond románových postav Daniely Hodrové se rozšiřuje o další babičku, jež obsahuje řadu nápadně shodných rysů s ostatními babičkami, které svůj předobraz pravděpodobně čerpají z reálné postavy autorčiny babičky.

Opět se setkáváme s příběhem neidealistického průběhu manželství. Před jeho započítím dědeček přiměl svou snoubenku, aby podstoupila dva nebo tři potraty, jejich první potomci tedy zemřeli dříve, než se mohli narodit. Babička byla rovněž donucena vzdát se kvůli manželovi-lékaři svých překrásných copů, aby vypadala vážněji, jak se správně sluší a patří na ženu po boku tak významného muže. Avšak ani tyto oběti na oltář manželství neučinily svazek šťastnějším a po více než deseti letech a narození tří dcer byli rozvedeni. Manželství Manueliny babičky tak skoro věrně kopíruje životní osudy babičky Orionové z románu Kukly, avšak tento příběh nekončí rozvodem a pohledem na již velmi nemocnou babičku, ale zobrazuje i život, který vedla po rozvodu.

Babička musela i s dcerami (Olgou, Emílií a Lenou) opustit honosný lékařský byt a přestěhovat se do menšího na Lobkovicově náměstí. Až do vysokého věku pracovala jako balička a kontrolorka ve skladu se spodním prádlem, ač se jednalo o práci rutinní a finančně málo ohodnocenou, nikdy ji nechápala jako svou pohanu. Bývalý manžel se do života rodiny vracel pouze v případě potratů jejich již skoro dospělých dcer. Když se začal zhoršovat psychický stav Manueliny matky, byla babička povolána, aby se starala o

vnučata, Manuelu a jejího nevlastního bratra Kamila. Musela tedy opět, v další románové variaci, zastoupit roli své dcery, jež se však svého postavení nechtěla dobrovolně vzdát, a proto babičku ubytovala do nehostinné komory v bytě naproti hřbitovu. Babička si toto místo sama překřtila na kamřík. Ve stísněném prostředí však stařenka dokázala nemožné, každý večer, když dětem předčítala z knížky ruských pohádek, nejednalo se o pouhé převyprávění již mnohokrát slyšených příběhů, ale podstupovala tímto způsobem boj o jejich životy. Kostěje Nesmrtelného, zápornou postavu z Krásy nesmírné, jenž se zhmotnil a vystoupil z příběhu, přikovala silnými řetězy v almaře a nikomu nedovolovala, aby ho napojil, i když měl nesnesitelnou žízeň. Aby své vítězství nad netvorem zpečetila, jedla každý večer vejce, v němž byla ukryta Kostějova síla. V tomto aktu pak spočívala její síla, ale rovněž i zranitelnost. „*Myslím, že babiččino umírání bylo proto tak dlouhé a trýznivé, že se babička s myšlenkou smrti ani ve svém pozdním věku nikdy nevyrovnala a až do posledních okamžiků do své duše nepustila Boha.*“¹⁵ Kuchyň obsadila matka se svou posedlostí v pletení a následném páráni nekonečných svetrů pro svého ztraceného syna Kamila, babička tak stejně jako Herta Davidovičová trávila svůj čas zavřená v komoře, přesto v sobě znovu a znovu musela najít sílu, aby ochránila své blízké před známým nebezpečím, jež se skrývalo v knížkách, i možnou hrozbou, kterou představoval otevřený prostor výtahu a okýnka do světlíku. Když vyhasl život její dcery a vnučka Manuela byla již dospělá a soběstačná žena, opustila babička svou roli a vrátila se do bytu na Lobkovicově náměstí, kde sestupovala do utěšené krajiny vzpomínek na vlastní idylické dětství i do světa nekonečného poznání symbolizovaného svazky Ottova slovníku naučného.

¹⁵ Hodrová, D.: *Ztracené děti*, s. 383.

2. 1. 2. 1 Autorka - Manuela Volfová:

V předchozí pasáži jsem se zabývala osobou babičky hlavní hrdinky románu *Ztracené děti*, ale nyní se zaměřím na zcela opačný konec tohoto vztahu a budu se tázat, kdo je autorem daného věnování. Odpověď na tuto otázku jsme si vlastně již řekli na počátku rozboru dedikace díla, jeho autorkou je spisovatelka Daniela Hodrová, jejíž jméno je uvedeno na obalu knihy, avšak při bližším studiu zjistíme, že ani toto tvrzení, stejně jako vše, co je součástí autorčina imaginativního světa, není tak nezpochybnitelné, jak by se na první pohled mohlo zdát. V *Thétě* začala Daniela Hodrová budovat další z podstatných pilířů své tvorby, neboť konfrontací románové postavy Elišky Beránkové a sebe samé jako jedné z postav příběhu zcela narušila obvyklou literární praxi v oblasti nahlížení na pozice autora díla a postav, které v něm vystupují. Jako čtenáři jsme neustále znejišťováni ambivalencí jejich pozic, v některých částech není jasně patrné, kdo je jejich autorkou, kdo v daný okamžik v ruce pevně svírá psací náčiní a kdo je pouze literární postavou, jež je podřízena své roli a uvězněna v textovém světě. „*A kým jsem já, když píšu tento román? Kým chci být? Tou, která sestupuje do své minulosti, nebo tou, která stojí opodál a sestup té bytosti sleduje? Je nesnadné se rozhodnout, proto pozice střídám. (...) Jsem Eliška Beránková, ale zároveň jsem ta, která se na ni dívá.*“¹⁶ Nyní si dovolím převzít a posunout ještě o stupeň dál autorčin charakteristický koncept, jehož prostřednictvím odhalím dalšího možného autora analyzovaného věnování.

Manuela Volfová prodělala po odchodu své jediné dcery psychický kolaps, dokonce byla několik měsíců hospitalizována na uzavřeném nemocničním oddělení, a je pro ni zřejmé, že jakákoliv snaha o návrat do zaběhnutých kolejí předchozího života je marná, rozhodne se proto

¹⁶ Hodrová, D.: *Théta*, s. 19.

k radikální životní změně. Odejde ze základní školy, kde řadu let vyučovala český jazyk a literaturu, a začne pečovat o nemocné stařenky, jež k ní velmi brzo přilnou. Aby se dokázala smířit se změněnými životními podmínkami, podniká strastiplnou cestu do vlastní i rodové minulosti, proniká do těch nejtajnějších koutů vlastního nitra. Prostřednictvím řady literárních odkazů (románu *V ráji dětství*, osobní korespondence, složek s výpisky z Ottova slovníku naučného a dalších různorodých děl) si mezi sebou roli hrdičiny průvodkyně předávají její matka a milovaná babička.

Léčitel Vavřínek však Manuele navrhne, aby v rámci terapie i ona sama začala psát. Zpočátku tuto variantu odmítá, neboť celý život o literatuře pouze učila své žáky, avšak vlastní autorské ambice nikdy neměla. S narůstajícím pocitem odcizení se však její postoj pozvolna proměňuje. „*Napsat o tom román! (...) Měla by to přesto zkusit a napsat svůj vlastní příběh – příběh matky, která ztratila dceru – pro poučení těm, kteří půjdou její cestou.*“¹⁷ Přesně to také Manuela Volfová udělala, napsala román *Ztracené děti*, dílo reflektující její životní osudy, a přestože v knize tematizuje ztrátu dcery, rozhodla se ji věnovat své zesnulé babičce. V rámci terapeutického účinku vlastní tvorby dokonce odhalila i řadu dosud nevyřčených tajemství, ale potom se k jejímu rukopisu dostala spisovatelka Daniela Hodrová, jež po vydání posledního románu dlouho nenacházela vhodný materiál ke zpracování. A v tu chvíli dostala literátka mistrovský autorský plán. Přivlastní si *Ztracené děti* i se všemi osudy a postavami, které jen mírně upraví, aby se více shodovaly s jejich románovými předchůdci. Samozřejmě nahradí deníkově užitou *ich*-formu méně osobní *er*-formou, což ve své podstatě ale nikoho nepřekvapí, neboť mnoho terapeutů doporučuje klientům, aby se na své problémy podívali s jistým odstupem.

¹⁷ Hodrová, D.: *Ztracené děti*, s. 36.

2. 1. 3 Babička Boženy Němcové:

Poslední babičkou, jíž mohl být román věnován, je Babička Boženy Němcové. Ikonická kniha české literatury je v románu několikrát přímo tematizována, objevují se v ní parafráze jednotlivých pasáží a hojně jsou rovněž odkazy na známé hrdiny. Stejně jako Božena Němcová, v českém prostředí jasný symbol ženy-autorky, po smrti syna Hynka nenapsala knihu o svém potomkovi, neučinila tak ani Manuela. Obě se naopak vrátily k postavě babičky, která výrazným způsobem spoluurčovala podobu jejich dětství. Manuela se ve svém líčení ubytování babičky do komory dokonce více než sama Němcová přibližuje životním peripetiím Magdaleny Novotné, sužované častými hádkami s dcerou a nucené strávit zbytek života ve Vídni, tedy daleko od idylického prostředí románového Starého bělidla. Manuela svou dceru romanticky pojmenovala právě po nejmladší vnučce Adélce, což jí dcera později mnohokrát vyčítala, neboť její spolužáci častěji připomínali film Adéla ještě nevečeřela, což dívku v pubertálním věku samozřejmě vždy velmi popudilo. Když máte doma Adélku, musíte mít i Barunku, v tomto případě se jednalo o zatoulané štěně, jemuž poskytly nový domov. Tragikomicky do celého příběhu zapadá i osud Viktorky, neboť Manueliny starší sousedé mají často u sebe na návštěvě nezvladatelného a nadmíru ukřižčeného vnučka Viktora.

2. 1. 4 Pluralita interpretačních pohledů:

Ve svém pojednání jsem předložila několik variant babiček, kterým mohl být daný titul dedikován, dokonce jsem si dovolila odhalit i více možných dedikujících, ale na závěr si nedovolím vybrat žádnou z nich. Podle

učení Daniely Hodrové nic není jen černé a bílé, dokonce i mince má víc než dvě strany. Položila jsem si několik otázek a našla řadu odpovědí, jež kladu vedle sebe s očekáváním, jakou z nich si zvolí lidé, kteří budou mou práci číst. Mnohost interpretačních variant závislých na osobnosti čtenáře je jedním z rysů, jež mne v rámci studia autorčiny poetiky osobně velmi zaujaly, a proto jsem se rozhodla, že je tvůrčím způsobem aplikuji i do textu vlastní diplomové práce.

2. 2 Vyvolávání:

Druhým románem, který se autorka rozhodla explicitně dedikovat, je *Vyvolávání* (2010), jež stálo ve středu zájmu mé bakalářské práce, nyní se na něj zaměřím prizmatem věnování. O zařazení této kapitoly jsem uvažovala již během tvorby předchozí kvalifikační práce, avšak nakonec jsme se rozhodla analyzovat jiné aspekty díla. *Vyvolávání* je věnováno Bohunce a Jiřímu, tedy dvěma osobám najednou, tento model autorka následně zopakovala i v *Točitých větech*, ač dvojici částečně obměnila. Já jsem se však rozhodla, že odkaz obou osobností podrobím rozboru odděleně. Svou pozornost nejdříve zaměřím na Bohunku.

2. 2. 1 Bohunka:

I kdybychom z románu *Vyvolávání* nepřečetli ani incipit, můžeme na základě věnování Bohunce dedukovat, že se jedná o osobu, která je autorce velmi blízká, neboť si dovolila užít zdrobnělinu jejího křestního jména a k takovému kroku přistupujeme veřejně většinou pouze u svých rodinných příslušníků, velmi blízkých přátel. Zpočátku jsem se proto domnívala, že

Bohunka je autorčinou sestřenicí, tematizovány byly především jejich velmi časté osobní kontakty spojené se vzpomínáním na již zemřelé příbuzné, postupným pronikáním do struktury románového světa jsem však odhalila, že se musí jednat o českou literátku Bohumilu Grögerovou.

Stejně jako série dalších reálných postav české historie, literární i kulturní scény zde spisovatelka vystupuje prostřednictvím románové postavy, jež se svým předobrazem vykazuje řadu shodných biografických rysů, avšak opět se jedná „pouze“ o hrdinku autorčiny knihy, s níž může její stvořitelka, režisérka celého pásma, nakládat dle svého vlastního uvážení. Časté jsou přechody mezi pozicí vševědoucího (všemocného) autora, jenž je plně informován o všech aspektech osobnosti vyfabulované postavy, a přítelkyní, která se snaží pozorně naslouchat a ze střípků vyprávění pak pokorně skládá obraz některých etap Bohunčina života. Symbolickému odkazu této postavy v autorčině díle jsem se již podrobně zabývala ve své bakalářské práci¹⁸, dalším aspektům blízkého vztahu mezi oběma autorkami bude pozornost věnována v části analyzující věnování románu *Točité věty*.

2. 2. 2 Jiří:

2. 2. 2. 1 Svatý Jiří:

Křestní jméno Bohunka zazní v celé knize nesčetněkrát a je ve všech případech spojeno s Bohumilou Grögerovou. U Jiřího však pro nás nastává diametrálně odlišná situace, neboť toto jméno zazní v románu pouze několikrát a je přisouzeno dvěma naprosto rozdílným postavám. Svatý Jiří,

¹⁸ Kobrová, I.: *Moje čtenářská zkušenost s románem Daniely Hodrové Vytváření*. Bakalářská práce, s. 33 - 36.

prototyp křesťanského rytíře, jenž neohroženě zabil draka symbolizujícího nebezpečí a smrt, se objevuje v autorčině tvorbě opakovaně. Jeho postava odkazuje k žánru iniciačního románu. V lese, románovém obrazu světa a pozemskosti, prostoru tělesnosti a křesťanského hříchu, podniká rytíř-adept zasvěcení sestup do podsvětí (katabázi), prožívá symbolickou smrt, v soubojích se potýká s draky, střetává se s ďáblem, aby postoupil do třetí části své iniciační cesty, na konci očisty (katarze) je připraven na obřad zasvěcení odpovídající symbolickému znovuzrození.¹⁹ Romány Daniely Hodrové představují pro autorku i její hrdiny moderní verzi středověké legendy o svatém grálu, adepti zasvěcení podstupují v prostoru městské džungle bolestnou cestu k poznání vlastního já, jež však nespěje k vytouženému cíli, neboť jsou těsně před koncem své cesty, jež rozhodně nekončí s poslední literou románu, znovu a znovu vracení neúprosnou silou nekonečného opakování a ambivalence na počátek. Upřímně se domnívám, že svatý Jiří však není tím, komu je Vyvolávání věnováno.

2. 2. 2. 2 Jiří - Johan:

Jiří je jméno nemocničního zřízence, do něhož je zamilovaná Jana, mentálně retardovaná sestra léčitele-jogína-baletního mistra Johana. Jiří vnímá Janu pouze jako jednu ze svěřenkyň ústavu, kterou musí mnohdy chránit i před ní samotnou, nechová k ní žádný milostný cit, ač by si to tak moc přála, že dokonce uvěřila síle nápoje lásky, který však odmítl vypít. Odmítáním lásky a zatvrzelým negováním všech milostných citových projevů představuje dvojice Jany a Jiřího paralelu ke vztahu autorky a Johana.

¹⁹ Hodrová, D.: *Hledání románu. Kapitoly z historie a typologie žánru*, s. 180 - 185.

„...nepřeje si být v mém románu. Jak bych ho však mohla pominout, vždyť kdyby mi nevdechl život, nezačala bych psát tento román...“²⁰ Daniela Hodrová nemohla opomenout muže, kterému přiřkla takovou moc, proto se domnívám, že Jiří, jemuž je dílo dedikováno, by mohl být ve skutečnosti Johan, jehož pravé jméno se asi nikdy nedozvíme. Ač sám bojkotuje své zapojení do literárního díla a nechce se stát jednou z mnoha románových postav, symbolizuje v životě spisovatelky dalšího významného muže, k němuž upnula veškeré naděje po smrti obou manželů, reprezentuje pro ni těžko dosažitelný ideál, kterého se mocná snovačka silných textových vláken nechce tak lehce vzdát. Možná je věnování jistým způsobem vzdoru, o který se spisovatelka pokouší. Johan jí zakazuje, aby o něm v románu psala, avšak své dílo může autor věnovat komukoliv, kdo nějakým způsobem přispěl k jeho vzniku. Paradoxně, jinak by to ani ve světě Daniely Hodrové nešlo, je Johan i tím, kdo autorku od další tvorby odrazuje: „Podle Johana bych se mohla plně soustředit na meditaci a spět do nirvány, mám k tomu všechny předpoklady, nemusím se už starat o své bližní, jsem sama, ale nedokážu to a ani o to neusiluji, ještě jsem se nezbavila touhy, nepominula láska...“²¹

2. 2. 2. 3 Nevlastní bratr:

Přestože se v románu jméno Jiří neobjevuje již u žádné jiné postavy, existuje ještě ve spojení s dedikací další varianta, může se totiž jednat o autorčina bratra. Bohunka vnímá autorku jako svou dceru a i Daniela je zajisté potěšena, že po ztrátě vlastních rodinných příslušníků našla osobnost, která je jí svým naturelem velmi blízká. Bohunka se stala svým způsobem novým členem autorčiny rodiny, a proto by i druhý člen věnování

²⁰ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 12.

²¹ Hodrová, D.: *Točité věty*, s. 88.

mohl patřit do okruhu autorčiných příbuzných. V mužské linii jí zbyl pouze bratr, o němž máme jen velmi mlhavou představu, jelikož je mu v několika románech přidělena odlišná identita.

Zpočátku se spisovatelka o bratrovi dokonce ani nezmiňovala a vyjadřovala se pouze o svém dětském pokoji v bytě naproti Olšanskému hřbitovu, později však začala maminka ukládat ke spánku, kterého se děti děsily jako dočasné smrti, i bratra. V trilogii Trýznivé město se jedná o nevlastního bratra z otcovy strany. Jeho první manželka, chlapcova matka, zemřela během druhé světové války v Osvětimi, autorčina matka syna přijala v den sňatku, tedy v den, kdy došlo ke shození atomové bomby na japonské město Hirošimu.

Tento pohled je však zásadně narušen románem Ztracené děti, v němž rodina hlavní hrdinky Manuely Volfové vykazuje nápadně mnoho shodných rysů s rodinou Daniely Hodrové, avšak nevlastní bratr je v tomto případě pravým synem její matky a nevlastním rodičem se stává otec. Změna v rozložení rodičovských vazeb vytváří jednu z hlavních os celého příběhu, neboť matka na svém synovi až nezdravě lpí a upřednostňuje ho na úkor dcery. Bratr, v tomto románu pojmenovaný Kamil, však příliš svazující mateřskou náruč odmítá a odchází z doma, čímž přispěje k rapidnímu zhoršení matčina již tak špatného psychického stavu. Tajemstvím je obestřeno i jeho zrození. Všem je zřejmé, že matka musela mít již před svatbou sexuální poměr, neboť tento chlapec se zajisté nezrodil z neposkvrněného početí panny, avšak matka zarytě odmítá sdělit identitu jeho skutečného otce. Autorčin otec mezi potomky žádného rozdílu nečiní a miluje je oba stejným dílem, stejně jako tomu v novozákonním příběhu činil svatý Josef, když pod svou ochranu přijal Ježíše Krista.

Román, v němž spisovatelka nepečuje o žádného z příbuzných, neboť jsou již všichni, o nichž psala v předchozích dílech, po smrti, mohla věnovat

bratrovi, pravděpodobně svému poslednímu žijícímu příbuznému, jako společnou tichou vzpomínku na milované členy jejich rodu.

2. 2. 3 Karel a Jaroslav:

Vyvolávání je věnováno Bohunce a Jiřímu, avšak svým celkovým velmi emocionálním vyznění odkazuje spíše k autorčiným zesnulých partnerům. V mnoha ohledech připomíná milostné vyznání, ač místy autorce v ústech značně zhořklo. Daniela Hodrová využívá svou tvorbu jako jistý druh terapie, jak se vyrovnat se ztrátou svých blízkých. Na stránkách románu se vyznává z lásky ke svému druhému manželovi Jaroslavovi, ve vzpomínkách se vrací na místa společných letních dovolených a připomíná si ho rovněž jako věrného čtenáře svých knih, na druhou stranu je však nucena zpytovat svědomí, neboť se s ním sblížila ne příliš dlouho po smrti prvního chotě: „...šest neděl pro něj truchlila, a pak se utěšila láskou k druhému...“²² S ohledem na něj si stejně jako v románu Komédie i zde sebetrýznivě stále dokola vyčítá, že nebyla Karlu Milotovi v jeho nemoci větší oporou, neboť se s tou neslušnou nemocí, jak sama autorka nazývá rakovinu, pral po dlouho dobu úplně sám zavřený ve své pracovně, kde nakonec v tichosti vykřvácel, když jeho žena psala na chatě v Petrovicích. Proto román Vyvolávání v mnoha ohledech považuji za jisté pokračování epilogu Komédie. „Všude krev, ale jsem tu miláčku, pořád jsem tady, koukej, tady zůstávám a odtud neustoupím. Smrt všude kolem nás a ty snad čekáš, jak mě zabít, miláčku můj. Jak mohl něco takového ve své poslední básni napsat?! Ležela jsem pak v noci na tom koberečku, zoufale plakala a prosila Boha o pomoc, a ve snu se mi pak Vladislav zjevil...“²³ Jako čtenář jsem proto v některých pasážích

²² Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 278.

²³ Hodrová, D.: *Komedie*, s. 211.

vnímala autorčino psaní jako jistou formu trestu, jenž sama sobě uložila. Nesmí nalézt klid, dokud nepodnikne tuto mučivou pouť. V tomto ohledu je pro mne román *Vyvolávání upřímně neuchopitelný*, neboť s ohledem na vlastní životní zkušenosti nejsem dosud schopná posoudit, kde končí další z autorčiných stylizací a kde začíná srdceryvná zpověď ženy, která ztratila milovaného partnera.

2. 3 Točité věty:

Poslední vydaný román Daniely Hodrové *Točité věty* (2015) sama spisovatelka věnovala Bohunce a Adrieně. I v tomto případě se jedná o spisovatelku Bohumilu Grögerovou, druhou jmenovanou je Adriena Šimotová, česká malířka, grafička a sochařka. Ač obě zemřely ještě před vydáním knihy, Adriena 19. května 2014 a Bohunka 21. srpna téhož roku, není věnování uvozeno *Památce...* nebo *In memoriam...*, jak jsem uvedla v teoretické části této kapitoly. Jsem si naprosto jistá, že se určitě nejedená o opomenutí této skutečnosti během závěrečné korektury rukopisu, ale Hodrová i zde prezentuje jeden ze základních rysů své poetiky, neboť smrt pro ni nepředstavuje definitivní konec lidského života, všichni se tedy velmi mýlíme, pokud se domníváme, že s poslední vteřinou našeho života mizí i naše existence. Člověk po smrti pouze přechází z jednoho stavu existence do jiného, otevírá se před ním brána do další fáze bytí. I když tato teorie možná neplatí pro obyčejné smrtelníky, tak na literární hrdiny se vztahuje určitě, proto není vyloučeno, že se s Bohunkou a Adrienou opětovně v autorčině díle shledáme, že budou znovu vyvolány na románovou scénu. Ve spojitosti s oběma dámami si věnování *Točitých vět* vysvětlují jako určité prozatímní rozloučení, rovněž se ale jedná o jisté poděkování: *Jste/byly jste, Bohunko a*

Adrieno, mnou inspirací. „...prožívám díky Bohunce a skrze ni tím, že o ní píšu, svou celistvost, bez její postavy by mé psaní nebylo...“²⁴

2. 3. 1 Bohunka:

V Točitých větách jsme svědky postupného fyzického upadání spisovatelky Bohumily Grögerové, jež na svém narozeninovém dortu sfoukává najednou více než devadesát svíček. Spolu s takto vysokým věkem bohužel přichází i zdravotní komplikace. Bohunku trápí zhoršená pohyblivost, mimo domov se může pohybovat už jen s pomocí kolečkového křesla, kvůli oslabené jemné motorice je schopna psát pouze tlustým fixem, nejvíce ji však tíží skoro úplná slepota. Mnoho seniorů by v takovémto stavu podlehl nepříznivým životním okolnostem a rezignovaně by v ústraní očekávalo konec svých dnů, avšak Bohunka je velká bojovnice, za což ji společně s Danielou Hodrovou obdivuji, neboť ona se nevzdává a každé ráno po malých krůčcích zdolává všechny nesnáze, snaží se zmírnit stupeň závislosti na svém okolí. Avšak i ona je stále nucena bojovat se zlem zosobněným v postavě jejího zetě Richarda, jenž jí do cesty klade fyzické i psychické překážky. Zlehčuje veškerou její snahu, je přísným soudcem, který jestřábím zrakem pozoruje každý její vratký krok a čeká, až jeho kořist udělá chybu. Karla sužoval pták Kancer, zhmotněný přízrak nemoci, jež ho pomalu ubíjela, Richard je odrazem Zla, jež nemá předem daného původce, můžeme být skryto i v maličkosti, jeho nositelem se může stát kdokoliv.

²⁴ Hodrová, D.: *Točité věty*, s. 256.

2. 3. 1. 1 Metaromán:

Jak upadá Bohunčina tělesná stránka, paradoxně vzkvétá jako autorka, jež si předurčila, že musí dopsat své poslední dílo. Zrod knihy *Můj Labyrint* (2014) představuje hlavní tematickou osnovu románu Daniely Hodrové *Točité věty*, v němž termín metaromán dostává zcela nový rozměr. Nejedná se totiž primárně o dílo, které by popisovalo zrod vlastního textu, ale zaměřuje se na reflexi vzniku posledního díla Bohumily Grögerové.

Před čtenářem je obnažován komplikovaný proces vzniku literárního díla zahrnující polemiky týkající se vhodného titulu, po dlouho dobu autorka-Bohunka pracovala s názvy *Labyrint* a *V labyrintu*, dále si musela zvolit kompoziční přístup, jenž bude během tvorby dodržovat. Jako čtenáři si mnohdy vizualizujeme spisovatele do podoby člověka, který si sedne za svůj masivní psací stůl a tvoří, píše a píše, dokud není dílo hotovo. Nad tímto obrázkem by se zajisté pousmál ne jeden autor, jenž moc dobře ví, že existují okamžiky, kdy vám jde psaní samo, ztrácíte pojem o čase a s výsledkem jste nadmíru spokojeni, avšak jsou tu i momenty naprostého zoufalství, nevíte, jakým směrem se máte vydat dál, připadá vám, že vše, co jste do této chvíle stvořili, je pouze ubohý pokus o knihu a vaše prsty začínají oscilovat v nebezpečné blízkosti klávesy Delete.

Bohunka, pro kterou má toto dílo hlavně velkou symbolickou hodnotu, zvládla daný úkol dokončit v rekordně krátkém čase, ale při zpětném ohlédnutí si uvědomila, že se jí nepodařilo dostat do středu labyrintu, proto se rozhodla zničit první verzi rukopisu a podstoupit opětovnou cestu, protože musí dosáhnout středu, přestože má obavy, co tam na ni čeká. V nové verzi se rozhodla postupovat přísně chronologicky a kompozičně dílo rozdělila do tří základních částí. V první se ve vzpomínkách navrácí ke svému poválečnému působení na Ministerstvu národní obrany. K této části se následně opakovaně

vrací, mění jména jednotlivých postav a zamlčuje některé činy, neboť nechce jítřit staré rány a odhalením pravých identit inkriminovaných osob ubližovat přeživším či jejich potomkům. Prostřední část je věnována padesátiletému soužití s jejím životním a uměleckým druhem Joskou. Zobrazen je jejich komplikovaný milostný vztah, Josef Hiršal neopustil svou legitimní manželku Anitu, ale až do její smrti udržoval paralelní vztah i s Bohunkou. S Danielou Hodrovou spisovatelku spojuje úsilí o vyrovnání se s partnerovým skolem, stále se proto vrací k jeho nemocničnímu lůžku a zamýšlí se nad tím, jestli pro něj opravdu udělala maximum, přestože si nebyla vůbec jistá, zda ji v daném stavu ještě dokáže poznat. I když dcery matku prosily, aby do knihy zařadila i pasáž o jejich otci, Bohunčin manžel zemřel, když byla děvčata ještě velmi malá, jejich přání nebylo vyslyšeno. Ač spolu žili řadu let a byli propojeni i poutem rodičovským, zjistila, že v jejím životě nikdy neměl tak významné postavení, jak by se na základě všeobecně vnímaných konvencí předpokládalo. V rámci této pasáže se samozřejmě opakovaně navrácí k předchozím společným i individuálním titulům, reminiscence na jednotlivé překlady s sebou do Točitých vět přináší velké množství nových intertextových odkazů na populární i méně známá díla světové literatury. Závěr vyhradila pro výpověď o svém současném životě, jemuž jsem se věnovala výše.

Jsem si plně vědoma toho, že mé vyjádření bude pro mnohé znít možná až moc přísně, ale román Točité věty pro mne tímto svým směřováním připomíná nepodařený domácí úkol, který si ze strachu před trestem ještě před začátkem hodiny narychlo opisujete od souseda v lavici. Daniela Hodrová píše svůj nový román ve velké míře pouze prostřednictvím odkazů na Bohunčinu rodící se knihu, avšak kde je její vlastní invence? *„Její život? Můj život! (...) Co píšu o ní, píšu o sobě, její příběh je od jisté doby, ne-li od samého počátku, mým příběhem, to já jsem držela v klíně Jendovu hlavu*

klesající do podsvětní říše...“²⁵ Zmást čtenáře neustálou oscilací mezi postavou Daniely a Bohunky: „...*raději nemyslet, co všechno Danielce přitom možná běželo hlavou, v románu o tom patrně napíše, a opravdu, už to píše, už se toho zmocnila.*“²⁶, opakovaně přiživovat jejich ambivalentní vztah pomocí náhlých přechodů z ich-formy do er-formy, tato hra je již okoukaná, sama jsem si zde vyzkoušela, jak snadné je vyměnit autorce a literární postavě masku. Co by z Točitých vět zbylo, pokud bychom odstranily všechny intertextové vazby k Mému labyrintu? Zůstala by nám pouze spojitost s fragmentárně charakterizovanými životními osudy a tvorbou v románové postavy transformovaných osobností Adrieny Šimotové, Franze Kafky, Jana Patočky a Carla Gustava Junga. Nosná je pro autorku pouze Bohunka, ostatní románové postavy, ze starších prací opětovně se navracející obyvatelé Olšanského hřbitova i spisovatelčini blízcí, přispívají pouze k efektu zaplněného jeviště, znovu a znovu jsou všichni vtahováni do úzkého hrdla románu, z něhož jim autorka nedovolí vystoupit.

„*Bohunka mi svěřila rukopis k přepsání s prosbou, abych posoudila jeho nedostatky a smysl.*“²⁷ Jak nevinně toto spojení zní, avšak jak fatální má následky. Pokud bych měla pomocí kresby ztvárnit genezi románu Točité věty, vytvořila bych karikaturu. Stará žena by seděla za stolem, skoro celý obličej by měla zabořený do listu, v jedné ruce by svírala tlustý černý fix a v druhé by měla lupu, aby se jí podařilo zachytit alespoň matný odlesk liter. Nad ní by se skláněla Daniela Hodrová stylizovaná do postavy upíra, který lačně čeká na přísun nové porce své výživy. Kniha má více než 370 stran a já jsem celou dobu čekala na autorčino tvůrčí gesto, na životaschopnou větev románu, avšak byla jsem svědkem pouze rozpačitého přešlapování. Naučená

²⁵ Hodrová, D.: *Točité věty*, s. 174.

²⁶ Hodrová, D.: *Točité věty*, s. 210.

²⁷ Hodrová, D.: *Točité věty*, s. 88.

póza spisovatelky, která je pouze tichou zapisovatelkou pozorovaného dění, jež se odehrává zcela bez ohledu na její vůli, se opět střetává s pozicí všemocné a velmi sebestředné stvořitelky držící opratě díla pevně ve svých rukou. Není proto divu, že se v samotném textu množí nezodpovězené otázky na další směřování románu a jeho rozsahu. Co se bude dít dál? Nespěchejte, musíme počkat, jak se rozhodne Bohunka. Kolik bude mít dílo stran? Uvidíme, jak se bude dařit Bohunce.

2. 3. 1. 2 Generační solidarita:

Vyjádřila jsem své argumenty proti dalšímu autorskému propojení obou tvůrkyň, avšak ráda bych vyzdvihla i momenty, jež na jejich vztahu oceňuji a pozitivním způsobem se odráží i ve věnování, neboť odděluji roli spisovatelky Daniely Hodrové od její pozice dlouholeté přítelkyně. V první řadě si vážím pomoci o generaci starší ženě s pochůzkami, jež by pro ni byly zbytečně zatěžující, rovněž ve snaze pomoci jí s plněním jejího posledního velkého přání.

Hodrová takovéto chování vnímá jako přirozené, v dětství jsme byli opečováváni svými blízkými, hlavně rodiči a prarodiči, v období změny poměru životních sil bychom jim tento dluh měli začít splácet. Pokud cítíme, že v sobě máme sílu pomáhat i mimo okruh naší rodiny, neměli bychom se tomu bránit, moderní společnost si pro své přežití musí uvědomit, jak moc jsou pro život jednotlivce i skupiny důležité právě mezigenerační vazby.

2. 3. 1. 3 Literární klub:

Ještě více než v románu *Vyvolávání* je zde rovněž velmi podnětný jejich soukromý literární klub, jenž spočívá ve výměně názorů na knihy, které Daniela Hodrová četla a Bohunka je s ohledem na rapidně ubývající zbytky zraku poslouchala prostřednictvím audioknih (v německém znění). „*Zbytečně se bojím, že se teď, když dopsala svůj Labyrint, propadne do prázdna, určitě se bojím víc než ona, protože už teď vrší na stole knihy, kterými se spolu budeme probírat...*“²⁸

Bohunka, stejně jako před ní autorka, Eliška Beránková a matka Manuelina bývalého přítele Zdeňka, musí projít všemi devíti kruhy pekla Dantovy Božské komedie. Jen letmo jsou zmíněny tituly 1984, Lesk a bída kurtizán, Odyssea, autoři Balzak, London. Naopak značná pozornost je věnována čtenářskému hodnocení románu Marcela Prousta *Hledání ztraceného času*: „*Příliš se jí nezamlouval ani styl, ta nekonečná souvětí, ve kterých se ztrácela jako v labyrintu, paprsčité rozbíhání do různých fází minulosti, kdy je čtenář nucen skutečný sled událostí rekonstruovat, jí působilo obtíže.*“²⁹ Naopak Daniela Hodrová v díle spatřuje rysy shodné s její vlastní poetikou: „*Ona ve svém vyprávění časový sled přísně dodržuje, na rozdíl ode mne, nejen že se v mém románu časy prostupují, ale někdy se věta, podobně Purkyňově buňce s nekonečně se větvícím tělem, větví do prázdna, nevede k jiným větám, je slepá.*“³⁰ Je pro mne velmi zajímavé číst komentáře na knihu i od spisovatelek s vlastní mnohaletou praxí.

²⁸ Hodrová, D.: *Točité věty*, s. 264.

²⁹ Hodrová, D.: *Točité věty*, s. 143.

³⁰ Hodrová, D.: *Točité věty*, s. 143.

2. 3. 2 Adriena:

Postava Adrieny Šimotové se objevila již v předchozím románu *Vyvolávání*, avšak její charakter byl pouze epizodický, zobrazen byl především přátelský vztah mezi oběma umělkyněmi. Silným pojítkem mezi Danielou, Adrienou a Bohunkou je reflexe ztráty partnera, který byl zároveň i jejich uměleckým protějškem. V tomto případě se jednalo o Jiřího Johna, českého malíře a ilustrátora, spoluautora Památníku židovských obětí nacismu v Pinkasově synagoze v Praze.³¹ Adriena je dalším příkladem stárnoucí (umírající) tvůrkyně, jež však bojuje proti upadnutí do stavu letargie: „...*hůlku na konci s chomáčem, kterou Adriena z výše svého kolečkového křesla maluje na archy papíru rozestřené na podlaze.*“³² Čtenáři ale nemohou být tak detailně seznámeni s jejím životem a současnou tvorbou, neboť nad ní bdí přísným ochranným zrakem její přítel Pavel. Pro Danielu Hodrovou je to zcela nová situace, objekt jejího autorského zájmu jí není plně k dispozici, je nucena se o něj s někým dělit, proto jsme svědky fabulační hry na únos malířky alespoň do prostoru nově vnikajícího románu a stvoření „padoucha“, který se tento svět snaží narušit.

2. 3. 2. 1 Co se vyjevuje:

Hodrová odhaluje svůj záměr napsat o Adrieně knihu esejí, proti němuž se však Pavel důrazně postavil: „...*prohlásil, že jen on má právo o Adrieně napsat knihu, ne Daniela...*“³³ Točité věty se tedy nestaly přímým

³¹ <http://www.artlist.cz/jiri-john-936/> (21. 4. 2018)

³² Hodrová, D.: *Točité věty*, s. 134.

³³ Hodrová, D.: *Točité věty*, s. 192.

románem o vzniku dalšího autorčina projektu, na druhou stranu neuskutečnění této linie silně reflektují.

Černý anděl, jak sama autorka Pavla Brunclíka, českého fotografa známého u nás i v zahraničí, nazývá, se stal jednou ze šachovnicových figurek prostředí románu-šachovnice, s nimiž rozehrává své experimentální partie. Daniela Hodrová balancuje mezi dvěma základními polohami svého autorského postoje. Na jednu stranu je hybatelkou veškerého dění, drží osud všech postav ve svých rukou, nic se v románu nepohne bez jejího přičinění, milostivého uvolení. Přitom jsme rovněž svědky jejích četných pochybností o sobě jako autorce, nastává postmoderní devalvace obrazu všemocného stvořitele. Opakovaně ve svých dílech pochybuje, zda ještě zvládne udržet v chodu nezastavitelný románový kolos, jestli se proti ní její postavy nevzbouří a neukončí její dosud trvající nadvládu. Eliška Beránková se o to vlastně již jednou pokusila a je dost pravděpodobné, že nyní jen sbírá síly k dalšímu útoku. Avšak všechny tyto pochybnosti, jak sama uvádí v jednom z rozhovorů, jsou pouze součástí autorské role, vychází z masky, kterou si nasazuje pokaždé, když usedá ke svému psacímu stolu: „*Musím se přiznat, že ta nejistota platí jen v románu, ve skutečnosti vím, kým jsem a kým nejspíš zůstanu – oběma zároveň – tou, která román píše, i tou, o níž píšu, vlastně všemi, o nichž píšu...*“³⁴

Postava Pavla literátce posloužila jako výborně promyšlený kalkul, neboť zde nemusela bojovat pouze s vlastními pochybnostmi, ale s „reálným“ protivníkem, s nímž se musela utkat na své cestě k zasvěcení. Adrieniny mlčenlivé noční telefonáty Daniele (její zoufalé volání o pomoc), rivala ještě více démonizovaly. Za vzepření se autorce byl rovněž odsouzen ke strastiplné poslední cestě k lůžku malířky, jež však spolupůsobením řady detailů

³⁴ Veithová, K.: *Vývoj a prolínání postav v románech Daniely Hodrové*. Bakalářská práce, s. 42.

(noclehu v komoře na nepohodlném spartakiádním lehátku, neuklizené krabici od vietnamské večeře a běžeckému závodu se zdravotní sestrou) působí místy spíše tragikomicky.³⁵ S ohledem na dřívější dokončení *Točitých vět* (září 2014) chybí zmínka o autorčině dalším triumfu, jelikož v roce 2015 jí vyšla kniha *Co se vyjevuje: Eseje o Adrieně Šimotové*.³⁶

2. 3. 2. 2 Ambivalence identit:

Jako vyučující českého jazyka jsem byla nedávno konfrontována s dalším velmi pozoruhodným důkazem fabulační hry a ambivalence identit, na něž jsem byla jako pedagog upozorněna a musela jsem k němu zaujmout stanovisko. „*Ahoj, jsem Aneta. Tímto slibuji a přísahám, že vše, co napíšu, je pravda.*“³⁷ Anička z mé třídy (8. ročník základní školy) upřímně věřila tomu, že pokud je na začátku knihy napsáno, že je vše založeno na pravdě, na událostech, které se skutečně staly, promlouvá k ní sama autorka a hlavní postava v jedné osobě. Se značnou nedůvěrou proto hleděla na některé pasáže s erotickým podtextem, příběh popisuje kybernetické útoky proti dívce, jež předtím hledala pochopení a pravou lásku na diskotékovém parketu a toaletách, neboť výrazně nekorespondovaly s mým o osobní setkání bohatším představením spisovatelky jako velmi slušné až zakřiknuté mladé ženy, která na naši školu před dvěma lety zavítala a vedla se staršími žáky literární besedu o zrodu vlastního díla v tak mladém věku. Když jsem Aničku odtajnila, že autorka nemusela nutně zažít všechny popisované události, že si je mohla pouze vymyslet ve své fantazii, ale zároveň čtenářům nelhala,

³⁵ Hodrová, D.: *Točité věty*, s. 347 - 348.

³⁶ <https://www.databazeknih.cz/knihy/co-se-vyjevuje-eseje-o-adriene-simotove-272604>
(25. 4. 2018)

³⁷ Piloušková, I.: *Jeho královna*, s. 8.

protože pod počátečním tvrzením je podepsána již románová postava, jejímž prostřednictvím spisovatelka z jistého odstupu pozoruje příběh, který však stále vzniká pouze jejím tvůrčím činem, odpověděla mi, že je to ale velmi fikané. Toto zjištění a zcela nový pohled na román nakonec vedly k sepsání zdařilého čtenářského deníku, v němž jsem se dokonce dočetla, že se jednalo o zatím nejlepší knihu, kterou dosud přečetla.

2. 3. 2. 3 Ariadna:

*„...jak by se mohla ozvat, když volal jméno, které jí nepatří, ale nepatří ani té dávné ženě, jež znala cestu z labyrintu a pak zůstala opuštěna na Naxu?“*³⁸ Kolem postavy Adrieny se koncentruje většina intertextových odkazů ke známému antickému mýtu o netvoru Minotaurovi, jeho přemožiteli Théseovi i osudu princezny Ariadny. Román samozřejmě neopomíjí blízkost obou křestních jmen a několikrát proto dochází k záměně postav.

2. 4 Citlivé město (eseje z mytopoetiky):

*„Jaroslavovi, který se mou byl a pro kterého jsem truchlila v době, kdy jsem psala tuto knihu.“*³⁹ Jak ilustruje věnování Citlivého města (2006) terapeutický účinek tvorby se odráží nejen v autorčině beletristickém díle, ale výrazně se promítá i v její odborné činnosti na poli literární teorie.

³⁸ Hodrová, D.: *Točité věty*, s. 347.

³⁹ Hodrová D.: *Citlivé město: (eseje z mytopoetiky)*, s. 5.

2. 4. 1 Citlivý chodec:

Prožité trauma ze ztráty milovaného manžela (zemřel v roce 2005) Daniele Hodrové doslova otevřelo oči k novému vnímání města, které si až dosud myslela, že moc dobře zná, když v něm prožila celý svůj život. *„Město se chodci ukáže z jiné strany, jako cizinci. Odbočit lze pouhým pohledem, který padne jinak než obvykle, a tu chodec uvidí určité místo jinak, objeví sochu nebo detail na výzdobě domu, jež může přečíst jako znamení. Tak jsem nedávno, čekajíc na tramvaj na náměstí Jiřího z Poděbrad, náhle spatřila na fasádě domu dvě tváře. Nazvala jsem je „plačky“. Proč jsem si jich dřív nevšimla? Čtu v nich nesmírnou bolest – anebo je to moje bolest, kterou cítím po Jaroslavově smrti?“⁴⁰*

Hodrová k podobné změně perspektivy nabádá i své čtenáře, učí je, jak být vnímavými pozorovateli, neboť jedině tak budou město opravdu prožívat, stanou se jeho bytostnou součástí. Jedině citlivý pozorovatel je schopen proniknout do paměti míst, stejně jako v románu Kukly hrdinka Sofie Syslová, která tak byla na Staroměstském náměstí svědkyní popravu 27 českých pánů, i on se naučí vést s městem konstruktivní dialog, o který jsme zákonitě ochuzeni, pokud jsme přestali zvedat oči a uzavřeli se před městem-světlem ve své vlastní bublině.

Současný stav vnímatele hraje zásadní roli v charakteristice celého prostoru. Pokud se ocitneme v podvečer v romantické náladě ve čtvrti Na Františku, můžeme se zde setkat se samotným Karlem Hynkem Máchovou, jenž bude spěchat za Marinkou, její zdravotní stav jí prozatím dovoluje znovu usednout za fortepiano. Mnohem méně poeticky však na vás bude dané místo

⁴⁰ Hodrová, D.: *Citlivé město: (eseje z mytopoetiky)*, s. 231.

působit v případě, že se budete vracet z Nemocnice Na Františku, kde pomalu umírá vaše matka, tuto cestu musela sama Hodrová absolvovat nespočetněkrát.

2. 4. 2 Fotografování:

„...po Jaroslavově smrti začala, sklíčená žalem, chodit po městě, fotografovala hlavy na fasádách a hřbitovní anděly.“⁴¹ „Tváře, které jsem mýjela od srpna minulého roku, roku, kdy zemřel můj druhý muž Jaroslav, oživaly pod mým pohledem, díky zoomu-protéze oka se probouzely ze svého kamenného, či lépe štukového spánku.“⁴² Fotografování představuje pro autorku další formu terapie. Fotografie v sobě skoro magickou silou uchovává daný okamžik, čímž může vyvolat vzpomínku na blízkou osobu, která již není mezi námi, umožňuje znovuprožití důležitých chvil našeho života (narozenin, prvního školního dne, maturitního plesu, promoce, svatby...).

Kombinací textu a vlastních fotografií doplněných českými i zahraničními grafikami vytvořila autorka komplexní dílo, v němž obrazová část nerozšiřuje pouze počet stran publikace, ale má výrazný podíl na celkovém vyznění zde prezentovaného pohledu na městský prostor. Po seznamu citované literatury je na závěr knihy zařazen rovněž výčet užitých vyobrazení a autorčiných fotografií.⁴³ Důraz na obrazovou část se odráží také v tematizaci tetování a umění graffiti, které představují další příklad rozvíjení příběhu města.

⁴¹ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 85.

⁴² Hodrová, D.: *Citlivé město: (eseje z mytopoetiky)*, s. 381.

⁴³ Hodrová, D.: *Citlivé město: (eseje z mytopoetiky)*, s. 403 - 404.

Fotografování mělo na spisovatelku značný vliv i během tvorby románu *Vyvolávání*, na jehož obálce se nachází fotografie části náhrobního kamene, kterou pořídila sama Daniela Hodrová.⁴⁴

2. 4. 3 Vědecký diskurs:

Literátka pro vyjádření svého postoje příhodně zvolila žánr eseje, emocionální dedikace zesnulému manželovi, vlastní fotografická invence i poslední kapitola *Chůze mezi hlavami (epilog a zároveň prolog nové knihy)*⁴⁵ plně odpovídají autorčinu přístupu k odbornému diskursu. Chladné, konvenční a odosobnělé vědecké texty, jež svým stylem nápadně připomínají unifikované administrativní texty, jsou jí naprosto cizí. Vědecká pojednání nemusí obsahovat pouze „tvrdá“ fakta, mohou být rovněž prostředím subjektivizovaným, nekonvenčním, v němž se autor nemusí stydět za svůj individuální styl. Poetikou Citlivého města Hodrová pokračuje ve svém pokusu o rehabilitaci vědeckého diskursu.⁴⁶

2. 5 Trýznivé město a Komedie:

2. 5. 1 Rodinná terapie:

⁴⁴ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 336.

⁴⁵ HODROVÁ, Daniela: *Spatřené hlavy*. 1. vydání. Praha: Malvern, 2007. 34 volných listů v deskách. ISBN 978-80-86702-33-9.

⁴⁶ Jedličková, A. a kol.: *Vyvolávání točících vět. Daniele Hodrové k 5. červenci 2016*, s. 27 - 28.

Přestože jednotlivé romány trilogie Trýznivé město (Podobojí, 1991; Kukly, 1991; Théta, 1992) ani následující Komédie (2003) nejsou explicitně dedikovány, rozhodně reprezentují díla, jež mají svým pojetím celá dedikační povahu. Autorka v nich tematizuje postupnou ztrátu rodičů (matka zemřela v roce 1974, otec ji následoval o deset let později), babičky, prvního manžela Karla Miloty i tety Emilky. Z fragmentů naznačených příběhů a charakterů, jejichž nositelé vystupují v románovém světě Daniely Hodrové od samého počátku (ač skryti pod různými jmény), a silného emocionálního ladění textů jasně vyplývá bytostné propojení autorčina osobního života a její umělecké tvorby, která nutně musí reflektovat i její ztráty. Její romány svým laděním v mnohém připomínají v žánrovém rozlišení spíše elegii, epitaf či rekvii.⁴⁷

Pod maskou Sofie Syslové, jež v Nemocnici Na Františku každý den navštěvovala umírající matku, se po celou dobu skrývala sama autorka, která za sebe nechala smrt matky (Nory Paskalové, Heleny Syslové i své vlastní) oplakat románové pozůstalé (Diviše Paskala, Sofii Syslovou a Elišku Beránkovou).

Poslední jmenovaná měla poté v Thétě za úkol sestoupit branou románu, Dantovy Božské komedie, do podsvětí a vyvést z něj autorčina otce, jehož ztráta zavdala příčinu ke vzniku románu. „*Román byl pro mne branou, kterou jsem děle než dva roky vcházela do prostoru písmen, abych se v něm skryla před světem...*“⁴⁸ Eliška, v řadě scén i samotná autorka, jež zde vystupuje v roli románové postavy Daniely Hodrové, sestupuje jednotlivými kruhy pekla, absolvuje iniciační cestu trýznivým městem, aby sestoupila nejen k rodinné, ale i kolektivní paměti města a národa, aby se na jejím konci nasetkala jen se svým otcem, ale především sama se sebou.

⁴⁷ Jedličková, A. a kol.: *Vyvolávání točitých vět. Daniele Hodrové k 5. červenci 2016*, s. 25.

⁴⁸ Hodrová, D.: *Théta*, s. 195.

Otcův odchod je nejčastěji tematizován prostřednictvím jeho posledního představení *Noc s leguánem* (autor Tennessee Williams), v něm ztvárnil roli umírajícího básníka Jonathana Coffina. V tomto přístupu se tak zrcadlí reálný příběh nastudování tohoto díla uměleckým souborem Vinohradského divadla, vzpomínky dcery herce, jež nesčetněkrát zasedla v hledišti, nyní jsou ovšem viděny prizmatem otcovy ztráty, a děj samotné hry, která svým obsahem plně souzní s tématem odcházení. „*Jak se to všechno podivně splétá, míchám, míchám v díži román...*“⁴⁹

Dedikační charakter autorčiny tvorby zaměřený primárně na členy vlastní rodiny umocňuje v díle Hodrové v této diplomové práci již několikrát zmiňovaný terapeutický účinek tvůrčího procesu, s nímž však autorka nakládá opět zcela nekonvenčně dle zákonů vlastní poetiky. Spisovatelka ve svých románech na jednu stranu skutečně reflektuje snahu o smíření se s odchodem blízkých, tedy cestu k žádoucímu účinku terapie, avšak jako čtenáři jsme svědky naprosto opačné tendence. Toto protirečení se výrazně odráží především v celkovém vyznění její tvorby, kterou bychom mohli charakterizovat jako nekonečné znovuprožívání trýznivé cesty spojené s chodem milovaných, z níž není schopna se výrazněji odklonit. Autorka se tak stále větší měrou zavíjí do již nesnesitelně těsného (až smrtícího) sevření vlastních točitých vět, v nichž neustále svádí předem prohraný (avšak velmi urputný) boj proti definitivní ztrátě rodiny. Svou poetikou tedy v podstatě zabraňuje uzdravení vlastní duše i textu, v jejím případě se terapie jeví jako krajně kontraproduktivní, neboť neustálým připomínáním životních ztrát pro ni není možné se lidsky ani autorsky posunout dál k reflexi zcela nových podnětů.

Autorka se nám snaží vsugerovat představu, která je v románech často přímo vyřčená, že psaním zachraňuje své zemřelé příbuzné, přátele i postavy

⁴⁹ Hodrová, D.: *Komedie*, s. 16.

vlastích děl před smrtí a zapomněním. Pro ilustraci toto vztahu jsem zvolila pasáž z románu *Vyvolávání*, neboť na své rodinné příslušníky Hodrová nezapomíná ani v následujících románech, přestože jsou již explicitně dedikovány hlavně Bohunce. I v něm se znovu urputně brání jejich definitivnímu odchodu neustálým vyvoláváním jednotlivých postav na románovou scénu: „...zachránila bych je před nebytím, stejně jako se před ním pokouším zachránit své blízké, živé i mrtvé, tím, že o nich píšu, že je vyvolávám.“⁵⁰ Fyzickému odchodu svých blízkých nedokázala zabránit, ale jejich pádu do propasti nebytí (zapomnění) je odhodlána se postavit vyzbrojena jednou ze svých korvin a dalším balíkem drsného nažloutlého rozmnožovacího papíru. Ve skutečnosti však tím, že o nich stále píše, hází jistý záchranný kruh hlavně sama sobě, jelikož se snaží bojovat především proti vlastní pomíjivosti: „Píšu román, abych zachránila živé, ale také abych vyvedla z nepaměti minulost, své mrtvé, abych z ní vyvedla sama sebe.“⁵¹

„...se mi psaní nedaří, mrtví dupou po mých příbězích, nepřejí si v nich vystupovat, o takovou nesmrtelnost se mě neprosí, ani babička se mě o ni neprosí.“⁵² Z ukázky reflektující snahu o určité demaskování tvůrčího postupu vyplývá, že si samy postavy nepřejí nadále vystupovat v této tragikomedii, avšak literátka jim nemůže v rámci svého donkichotské boje s diskursem pomíjivosti věnovat svobodu, neboť si je moc dobře a moc bolestně vědoma toho, že bez vlastního mateřství, jež s ohledem na její věk již není možné, po jejím skonu vše zanikne, svým způsobem bude vymazán celý její rod i literární svět: „...čím jsme bývali včera, tím nejsme dnes a čím jsme dnes, tím nebudeme zítra, možná se proměníme v ptáky nebo ve stromy, nebo

⁵⁰ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 44 - 45.

⁵¹ Hodrová, D.: *Théta*, s. 137.

⁵² Hodrová, D.: *Komedie*, s. 165.

se staneme slovy, napsanými nebo vytištěnými na papíře, dokud barva nevybledne a papír se nerozpadne...“⁵³

„Naslouchat příběhům předků a vyprávět jejich příběhy znamená sejmut z nich prokletí, oživit je tím, že je vytrhneme ze zapomnění, přijmeme do vlastního příběhu, nebo spíš, že pochopíme, že jsou už dávno, odjakživa jeho součástí, že se náš příběh skládá z příběhů všech ostatních.“⁵⁴ Poetika Daniely Hodrové je svou nutkavou potřebou stále vyvolávat již zesnulé příbuzné velmi blízká mexické mytologii, neboť zdejší obyvatelé si mezi sebou předávají příběhy o Zemi vzpomínaných, v níž zemřelí i nadále „žijí“ díky vzpomínkám svých milovaných pozůstalých a mohou se v této veselé zemi plné barev oddávat nikdy nekončícím oslavám, a Zemi zapomenutých, smutném a osamělém místě, kde jsou uvězněni všichni ti, na které již nikdo nevzpomíná.

2. 6 Historická mementa:

Románová tvorba Daniely Hodrové ve své podstatě však rozhodně není věnovaná pouze jejím rodinným příslušníkům a přátelům, ale celkovým vyzněním je rovněž implicitně dedikována boji proti zapomínání některých bolestných stránek naší národní historie.

2. 6. 1 Šoa:

⁵³ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 171 - 172.

⁵⁴ Hodrová, D.: *Citlivé město: (eseje z mytopoetiky)*, s. 354 - 355.

Babička a dědeček Davidovičovi svým neochvějným setrváváním v komoře bytu naproti Olšanskému hřbitovu nepředstavují pouze jistotu pro vnučku Alici, ale rovněž jsou trvalou připomínkou válečných hrůz druhé světové války, mementem holocaustu, jedné z nejtemnějších stránek historie lidstva. Jelikož jejich přítomnost běžní smrtelníci nepocítují, mohlo by se na první pohled zdát, že se jedná pouze o slabý hlas, jenž se v davu neprosadí, avšak opak je pravdou, neboť prostřednictvím odkazu rodiny Davidovičových vstupují do románového prostředí další židovské postavy spjaté bolestnou životní zkušeností konečného řešení židovské otázky (pan Turek, jenž se před nelidskostí doby, v níž žil, skrýval na hřbitově; Joskova manželka Anita; ruská lékařka a svého času žákyně i milenka Carla Gustava Junga Sabina Spielreinová, kterou nacisté v Sovětském svazu zastřelili i s oběma dcerami), jejichž spolupůsobením se vytváří jedna z nejsilnějších tematických rovin díla Daniely Hodrové, kterou zajisté nemůže přehlédnout žádný ze čtenářů jejích románů.

Alice Davidovičová je zosobněním ztraceného mateřství všech židovských dívek, jimž nebylo dopřáno stát se matkou. Její syn Benjamin je jedním ze ztracených dětí, které se těmto dívkám, jež mnohdy zemřely ještě předtím, než se z nich mohly skutečně stát ženy, nikdy nenarodily. „*Jsem Benjamin, nejmladší z rodu Davidovičů. (...) Jsem život zrozený ze smrti, život počatý v klíně mrtvé.*“⁵⁵ „*Jsem Benjamin Davidovič, poslední z rodu Davidovičů, jehňátko perské ani nezrozené, jehňátko ani nepočaté. Jsem život dvakrát obětovaný.*“⁵⁶

Hodrová svým kultivovaným zpracováním velmi bolestného tématu věnovala hold všem židovským obětem holocaustu, mezi něž se řadí všichni ti, kteří zemřeli v koncentračních táborech (emblematickou postavou tohoto

⁵⁵ Hodrová, D.: *Podobojí*, s. 87.

⁵⁶ Hodrová, D.: *Trýznivé město*, s. 85.

typu je v románovém světě babička Davidovičová), byli umučeni příslušníky gestapa ještě před transportem (dědeček Davidovič), vzepřeli se jim stanovenému údělu (Alice Davidovičová). „*Alice Davidovičová by si nikdy nebyla pomyslela, že okno jejího dětského pokoje visí tak nízko nad Olšanským hřbitovem, že tělo tu vzdálenost urazí ani ne za dvě vteřiny.*“⁵⁷

Jak jednoduché by bylo tvářit se, že se nikdy nic takového nestalo, že nedošlo k nejmasivnější absenci lidskosti, jak lehce by nám najednou bylo, pokud bychom na vše zapomněli, avšak s tímto přístupem budeme brzo odsouzeni k prožití možná ještě mnohem horších tragédií, jež by tentokrát nemusely zasáhnout jen ty druhé, ale mohly by se bytostně týkat nás všech.

2. 6. 2 Politické procesy:

Milada Horáková, která v románech symbolicky po většinu času nevystupuje pod svým jménem, ale pouze pod rozsudkem jako Obžalovaná z velezrady, svým působením v románovém světě Daniely Hodrové nepřipomíná pouze vlastní utrpení a popravu, ale odkazuje i ke stovkám dalších mnohdy bezejmenných obětí nespravedlivě odsouzených během politických procesů v 50. letech 20. století.⁵⁸

Po řadu let se o nich v Československu nesmělo veřejně mluvit, jejich osudy měly být zapomenuty, naštěstí se tomu tak nestalo a v polistopadovém období jsme svědky rehabilitace obětí minulého režimu. Skutečnost, že já jsem se narodila již do zcela jiné společnosti a popisové události pro většinu mých vrstevníků představují pouze dějepisné učivo, s nímž jsme se s ohledem

⁵⁷ Hodrová, D.: *Trýznivé město*, s. 7.

⁵⁸ Macháčková, K.: *Charaktery prostoru Trýznivého města Daniely Hodrové*. Bakalářská práce, s. 90.

na časové možnosti výuky v posledním ročníku nikdy neměli možnost nějak detailně seznámit, nás však stejně jako v předchozím případě nesmí ukolébat v pocitu bezmezné jistoty a naší menší ostražitosti vůči krokům osobností české politické scény i jednotlivých státních orgánů.

2. 6. 2. 1 Jan Palach:

Výrazným mementem je v tomto ohledu samozřejmě postava Jana Palacha a jeho největší oběť, již se rozhodl vyburcovat společnost z letargie, do níž upadla po srpnové invazi vojsk Varšavské smlouvy, v románu *Podobojí* důmyslně naráží na blízkost Domu potravin (stránku konzumu komunistického režimu). Biblické podobenství o třech mládencích, kteří vstoupili do pece ohnivé, neboť se i přes hrozbu smrti odmítli poklonit před sochou babylonského krále, je konfrontováno s veskrze světskou každodenní existencí obyvatel města, kteří obtěžkáni balíčky a upokojeni pocitem spokojenosti vyvěrajícího z právě proběhlé obchodní transakce vycházeli z obchodního domu.⁵⁹

Ač bychom si to mnohdy přáli sebevíce, běh času nelze přepnout do zpětného režimu, není nám dovoleno zabránit uskutečnění již vykonaných skutků. Románové postavy Daniely Hodrové se stávají svědky mnoha historických událostí, ale ani jim není dovoleno přepisovat historii: „*Podobenství o mládencích v peci ohnivé se musí naplnit. Eliška Beránková s Pavlem Finkem nemohou změnit běh věcí v tomto trýznivém městě, tehdy před lety a ani teď po letech v románu, který se rozpomíná.*“⁶⁰ Na nás však

⁵⁹ Hodrová, D.: *Citlivé město: (eseje z mytopoetiky)*, s. 159.

⁶⁰ Hodrová, D.: *Théta*, s. 126.

zůstává nutnost reflexe těchto událostí a přijetí takových opatření, abychom znovu nezačali žít v ovzduší, proti němuž vystoupil Jan Palach.

2. 6. 3 Dobový kontext:

Dobový kontext představoval v díle Daniely Hodrové vždy velmi podstatný úhel pohledu. Postavy, jež samotné nemohou změnit svůj osud a jsou tedy odkázány k životu v letargii stejně jako loutky, představují paralelu k životu příslušníků českého národa v období vlády obou totalit. Oficiální normalizační scéna v mnoha ohledech připomínala loutkové divadlo, v němž herci museli přizpůsobit svůj život – chování a vystupování, myšlení i cítění – době, v níž žili, roli, která jim byla shůry přidělena. Metaforickým obrazem této epochy jsou tragikomická divadelní představení, jež autorka sehrává ve vlastní koupelně. Dno vany se najednou stává divadelní scénou, na níž jsou z prádelní šňůry spouštěni jednotliví protagonisté, jejichž jediným úkolem je odehrát dané představení v intencích své role. Poté jsou opět vytaženi na kůr, kde očekávají příchod dalšího jednání. Jedinou možnou únikovou cestou je odtokový kanálek vany. Přestože v něm číhá smrt, jsou mnozí ochotni riskovat. Velká loutkářka si je toho moc dobře vědoma, proto jim v některých okamžicích dopřává domnělou volnost, aby je těsně před jejich útekem sevřela ve svém pevném objetí.

Praha byla pro autorku po většinu jejího života trýznivým městem s obyvateli, kteří upadli do hlubokého spánku a soudruzi-vychovatelé si moc dobře pohlídali, aby spací rouška těsně doléhala a nikdo se nemohl probudit jako chlapeček Vítek, jenž před učitelkou Bolinkovou vytrvale utíkal z mateřské školy v Bezové ulici.

Hodrová napsala první dva romány, první dva díly trilogie Trýznivé město, pouze, jak se často říká, do šuplíku, kvůli nemožnosti oficiálního vydání byly její rukopisy zpočátku určeny jen pro uzavřený okruh recipientů, jejími prvními čtenáři byli manžel a rovněž spisovatel Karel Milota a Vladimír Macura, český spisovatel, literární vědec a dlouholetý rodinný přítel. Zároveň se tak oba stali i prvními recenzenty autorčiných děl.

„Ano, asi dvacet let i víc trvalo, než vyšel Román zasvěcení, Podobojí, Kukly, ještě Thétu jsem psala v době, kdy nebyla naděje na zveřejnění. Byl to prostě fakt, jako křivdu jsem to necítla. Tenhle pocit mi není vlastní. Psaní bylo podstatné a životodárné samo o sobě. A vždycky byli lidé, kteří mé rukopisy četli. Podobojí kolovalo mezi lidmi jako anonymní román.“⁶¹

Až v závěru románu Théta přestává být Praha trýznivým městem, trilogie se proto zdánlivě uzavírá. Avšak již na počátku 90. let 20. století, v období polistopadových změn, je znovu trpce zakoušeno zjištění, že se lidé zatím stále nedokázali poučit z vlastní historie. Jsme odsouzeni k neustálému opakování starých chyb, a tak se v próze Město vidím... trýzeň znovu vrací na společenskou i románovou scénu: *„Co když je všechno jinak? Ten, o kterém si myslíme, že je králem (národ by mu přece nejráději nasadil svatováclavskou korunu...je ve skutečnosti vězněm, (často čtu úzkost v jeho očích, když se pokradmu dívá po svých strážcích) a my jsme jen diváci televizní hry o sametové revoluci?“⁶²* Co když se nám to všechno jen zdálo? Co když jsme byli od začátku vedeni pouze k tomu, abychom odehráli svůj part v předem připraveném představení-revoluci? *„Zlověstní tvorové z podzemí se ponenáhlu zmocňují města, v němž v devadesátých minulého století sen o slávě z Libušiny věštby a iluze o revoluci vystřídala deziluze,*

⁶¹ Kobrová, I.: *Moje čtenářská zkušenost s románem Daniely Hodrové Vyvolávání*. Bakalářská práce, s. 11.

⁶² Hodrová, D.: *Město vidím...*, s. 30 - 31.

*probuzení, pochybnost, zda všechno nebyla a není jen hra, která se odedávna hraje v městě-divadle.*⁶³

⁶³ Hodrová, D.: *Citlivé město: (eseje z mytopoetiky)*, s. 301.

3. Poslední kapitola:

3.1 Úvodní slovo:

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na důkladnou analýzu románu *Vyvolávání*, jež mě nasměřovala k poznání dalších beletristických i teoretických prací Daniely Hodrové. Během psaní jsem se pokusila co nejvíce přiblížit vnímání autorky, proto jsem jednu z kapitol věnovala zamyšlení nad relací mezi počtem stran románu a dobou, kterou literárka věnovala jeho tvorbě. Výsledkem bylo konstatování, že pokud nic nekončí a poslední strana knihy rozhodně nepředstavuje definitivní konec příběhu, nemohl být ani daný román uzavřen 365. den. Poslední kapitolu diplomové práce jsem se rozhodla věnovat živému obrazu, jenž bude koncipován jako pokračování, další možná komplementární část autorčina díla. V rámci syntézy charakteristických rysů poetiky Daniely Hodrové nesmí být opomenuta ostentativní ani latentní intertextovost zahrnující v nejširším slova smyslu rovněž významné historické a umělecké stránky příběhu města. Historie bude opět konfrontována se současností, fikce se skutečností, spisovatelka s literárními postavami. V oblasti numerologie jsem nucena upozornit na skutečnost, že nebudu čerpat z vlastních poznatků, ale z internetového zdroje⁶⁴, jenž nebude označen jako citace v samotném textu, neboť tak nečiní ani samotná autorka. Stejně jako literárka i já se po jejím vzoru stanu ctitelkou dlouhých vět, budu citlivou pro vnímání jednotlivých analogií a pomocí asociativních řetězců budu jako přadlena splétat text. Z hlediska vnější kompozice bude odstavcový princip upřednostněn před kapitolovým, jednotlivé odstavce od sebe budou odděleny pro autorku typickou dvojřádkovou mezerou.

⁶⁴ <https://www.enumerology.eu/cislo-22/> (15. 6. 2018)

3. 2 Vlastní text:

Vyzbrojena fotoaparátem a s prstem stále na spoušti jsem u Národního divadla, otce ani Johana jsem přitom nezahlédla, vystoupila z tramvaje číslo 22, stejně jako číslo jedenáct patří mezi mistrovská čísla, v tomto případě se ještě slučují účinky čísla 2 v zesílené podobě s číslem čtyři, které je výsledkem součtu čísla 22, a jala jsem se Národní třídou, do vzniku Československé republiky Ferdinandovou, s jakou rychlostí se při změně státního uspořádání nebo politického režimu přepisují názvy míst, samozřejmě s tichým zastavením u sochy katolického světce Jana Nepomuckého, na konci listopadu 1989 zde vznikl improvizovaný oltář s ostatky mučedníků – hnědá polobotka, šála s červenou kostkou, zakrvácený kapesník – aby se lidé mohli pomodlit za duši Martina Šmída, který stejně jako Mesiáš prožil zázrak zmrtnýchvstání, pospíchat k obrovitánskému Drnu-Paláci Národní, jenž se před několika měsíci po letech porodních komplikací zrodil na křížení s Mikulandskou ulicí. Karel by jistě přisvědčil, že první označení je mnohem příhodnější vzhledem k nevzhledné kovové konstrukci, jejíž architektky tak opěvovaná patina je ve skutečně rez, jež útočí na každou branku ve městě, a tráva nažloutlá a seschlá, již se snažili studený efekt spojení kovu a skla vylepšit, připomíná spíš park po nájezdu pejskařů. Leské skleněné fasády moderních budov, jež v posledních letech zaplavují jako voda nejen Karlín, ale agresivně si razí cestu i do srdce města, jsou němé, nevypráví žádný z příběhů současných ani minulých obyvatel, poprvé jsem se do nich zaposlouchala po Jaroslavově smrti díky maskaronům vinohradských domů, jež na mě od dob Citlivého města nepřestaly volat.

Pan Jungmann to již déle nevydržel, opustil hřbitov, zanechal nebohou Chloe břechťanu, Hedera ji znovu sevřela v pevném objetí, zahaluje ji tak před

zraky všech sousedů i žárlivých chotí počestných měšťanů, samotnou a pyšně se vypravil až na náměstí v blízkosti sídla paní primátorky, prodejny obuvi Baťa i františkánské zahrady, ráje všech bezdomovců a potrhých šachistů, kteří míchají osudy bytostí ve stínu náměstí knížete Václava. Mlad'och se pohodlně usadil ve vyvýšené sesli v srdci náměstí, které po něm pojmenovali, načež si začal přeříkávat repliky a nacvičovat vhodná gesta pro roli Chrudoše, pro niž byl v Olšanském divadle vybrán. Ozvěna pak schválně unáší jednotlivá slova až k uším Modrého abbého, jehož busta je utopena pod platanem, který zde vysadili Kolowratové již v roce 1813, na okraji Kampy v blízkosti Werichovy vily, kéž by mu někdo mohl zacpat uši, těch lží, které se honosily puncem pravdy, již na svém břehu řeky slyšel příliš. S myšlenkou dopravně využít pražský zászvětní prostor přišel již na konci 19. století známý železář Vladimír Jiří Rott, nedávno jsme ho s Bohunkou zanesly do křížovky, tedy já jsem četla a psala, ona pečlivě naslouchala a hledala správná slova, měla přitom až dětskou radost, když si nakonec vzpomněla i na Adrienu, ne Ariadnu!, ta měla přece klubíčko, které se nakonec zatoulalo až do košíku mé matky a koulelo se ještě dál až do románu Ztracené děti. Smělé plány pražských radních však překazily světové války, a tak se těžké sovětské soupravy, kvůli kterým se musela změnit i konstrukce a celková nosnost Nuselského mostu, dříve Klementa Gottwalda, vyhlášeného místa mezi sebevrahy, matku jsem přes něj raději nikdy nevedla, okno v naší kuchyni však navštěvovala pravidelně, se rozjely až na pokyn soudruha prezidenta Husáka, jehož děti tak mohly pohodlně dojet až na stanici Gottwalda, kde z věštby povstal největší Palác kultury, jehož sláva hvězd se bude dotýkat a Ježíš Kristus zde bude za superstar. Schválně jsem dnes zvolila tento vstup do podsvětí, abych obešla jednozubého Kerbera, který mi dříve otevíral dveře do Nového prostoru, ale poslední dobou se na mě dívá podezíravě, jako bych byla jedna z Graií a chtěla si v nestřežené chvíli přivlastnit zub i oko.

Madlo, černá guma zakrývající vnitřnosti znovu se rodících schodů je slizká jako kůže mýtického hada, neboť oba nemají konec ani začátek, chyba!, lidé se zbytečně děsí slizkého hadího těla, které se jim bude pod stolem vinout po lýtku, není slizké, proto jsem hned mohla přiskočit k Johanovi, pevně se mu přísát k ráně a vysát všech jed, vím, že by mi to normálně nedovolil, stále si zachovává odstup, i když jsme spolu dlouhé hodiny zavřeni v jeho salonu ve Státní opeře, i když by se jeho indická manželka nikdy nic nedozvěděla, neboť vím, že bych mu musela jako věrná duše předem přísahat, že se o ničem nezmíním v románu, který do sebe nasál, nasává a zajisté ještě nasaje všechny nevěry i milostné rošády mé i ostatních postav. Bohunka moc dobře víc, že on z mých snů zatím jen tak nezmizí, protože ještě neodešel z mého srdce, které bylo po smrti Jaroslava tak opuštěné. Nořím se pod povrch města, sestupuji do pekla, tato brána se zavírá až po půlnoci. Cesta dolů se mi zdá příliš krátká, ještě nejsem připravena, ale schody mě neposlouchají, tady nejsem na Náměstí Míru, kde se nachází nejdelší eskalátory v celé Praze, s nimi bych měla čas dopsat i následující vodní scénu, před níž však musím ještě veřejně konvertovat na trasu A - Alef, hebrejské písmeno tvoří dvě krůpěje na znamení toho, že existuje skryté a zjevné, mlčení a mluvení, nahoře a dole.

Je to maličký námořník v krabici od mýdla, ale ne!, on to přece být nemůže, jak by se dostal z textu písničky, kterou jsem nedávno zaslechla z rádia, sem, dobře ho poznávám až teď, je to samotným Kryštof Kolumbus, ptá se mě na indické koření, jako jediný bohužel stále nepochopil, že objevení nového kontinentu nebyla tak velká chyba, i když správu svěřených území fatálně nezvládl a nejraději by na celou tu trapnou historii s Indií-Amerikou zapomněl, kéž by mu Isabela tu cestu příště dokázala rozmluvit. Ale jedno otočení stačí, abych poznala svůj omyl, samozřejmě to není Kolumbus, tvář

na hladině podzemního moře je pouze odrazem neonové reklamy společnosti Sazka, každý miliardář si totiž podle jejich nové reklamní kampaně, která zaplavila celé město a dere se oknem i do mého bytu na náměstí Jiřího z Poděbrad, může pořídit soukromý ostrov, kde bude žít ničím nerušen v kloubu a plátěné košili, kostým si museli vypůjčit ze hry Noc s leguánem, v níž můj otec ztvárnil umírajícího básníka Jonathana Coffina. Fortuna se však všem snilkům jen směle a dál roztáčí kolo osudu. Možná sem z Václavského náměstí prosakuje voda z vodních děl, která stále pacifikují protestující a snaží se tak prskáním jedu, zaseknutím drápů do srdce města zachránit režim, který měl vždy kráčet kupředu levá, zpátky ni krok! Kdybych nebyla tak útlocitná, napila bych se z tohoto podzemního pramene a zjistila bych, že je to slaná voda, neboť to jsou slzy, jež za své mrtvé vyplakali židovští příbuzní, než byl jejich hřbitov zrušen a na jeho místě byl vztyčen gigantický třen hadovky smrduté, náhrobní kameny pak byly rozřezány a jako recyklované stavební materiály použity k vydláždění spodní části náměstí a přilehlých ulic, zajímalo by mne, zda na tento detail mysleli i při stavbě kopie náměstí v Hrdlořezech.

Cítím na tváři známý závan klusu podzemního oře, když mě převozník míjí ani se po mě neohlédne, ví, že dnes nikoho nepřivádím a pro sebe ještě potřebný obolos nemám, zaplatila jsem mu už dost za matku, otce, babičku, tetu Emilku, Karla, Jaroslava, naposledy za Adrienu a Bohunku, ale on se i dnes nenasytně rozhlíží po nástupišti. Moc dobře ví, že je všechny toužím vyvést z podsvětí, že bych se neohlédla, že nejsem dvojče Orfea, proto je mi dovoleno je vyvolávat pouze na stránkách tohoto románu. Chci nastoupit, ale nemohu, dveře mě minuly a já stojím naproti soutěsce mezi dvěma vozy soupravy. V Thétě bych se mohla vydat jedním směrem a druhým za sebe poslat svého obětního beránka Elišku, ale tu jsem přece zapudila, když si

začala myslet, že může opustit prostředí románu a sama si sednout za můj, Danielin, psací stůl. Jak je, Danielo Hodrová, bláhové domnívat se, že vše zvládneš bez naší pomoci sama! Když si zvolím jednu z těchto cest, vždy budu ochuzena o tu druhou. A co když právě ona vede do středu labyrintu? Čeká tam na mě netvor, Učitel národů, či soudruh Midas, který se měl podle původní koncepce stát středem románu Théta, ale nakonec jsem se tam postavila sama? Žít podobojí však nelze. Nikdy bych si nepomyslela, že nástupiště visí tak nízko nad kolejištěm, že tělo tu vzdálenost urazí ani ne za dvě vteřiny...

Rozpřáhla jsem ruce, ale Alici Davidovičovou jsem už nezastavila. Chci jí dát napít ze studánky živé vody, stejně jako to dělal spisovatel Karel Jaromír Erben v pohádkách, které mně a bratrovi v dětství vyprávěla babička, ale pramen vyschl, vše se vpilo ho hadru, proboha!, snad to není plášť svatého Václava, který přes hladinu přehodil správce této stanice, zítra se však zrodí znovu, má stále dost sil. Po odjezdu soupravy opatrně slézám k ní a uchopuji svůj románový štucl, který jsem naposledy držela v dětství v ateliéru fotografa Bílka, nakonec se do něj vtiskly všechny mé románové postavy, neboť jeho kouzlu se nedá vzdorovat příliš dlouho, vkládám do něj ruce, ale vzápětí je vytahuji, píchla jsem se do prstu o trn šestícípé hvězdy, krev volně stéká po prsteníčku levé ruky, neopálený proužek po prstenu již dávno zmizel, hlavně teď nesmím usnout... Proč jen Alice neposlechla babičku a vydala se tak daleko od domu naproti Olšanskému hřbitovu, tahle opět zmešká Pavlovu návštěvu, jak se pak dozví o Benjaminovi, žádný anděl se mu zatím nezjevil, upravila si jen lem svých svátečních šatů a už se zde více nebude zdržovat, na kopec Šibeničák to má odsud pořádně daleko, Pavel však z Francie bude muset vážit ještě mnohem delší cestu. Pokus číslo dvě vyšel, tentokrát jsem váhat nemusela, síla davu rozhodla za mě, zavěšena teď čekám, až přijde má

chvíle, až mi dovolí vystoupit na okraj vany, až se brána otevře ve stanici Flora. Tolik jsem toho dnes zažila, určitě by to vystačilo na mnohem víc než jeden život, než jeden sen.

Závěr:

Na začátku cesty této diplomové práce jsem si zvolila dvě vstupní brány, jimiž jsem nespočetněkrát vstoupila do románového světa Daniely Hodrové. Během své reflexivní cesty jsem musela překonat řadu překážek, na druhou stranu jsem však v autorčině tvorbě shledala zcela nové aspekty, o nichž zatím nepojednávala žádná z vysokoškolských prací, s nimiž jsem se v rámci přípravné fáze tvorby velmi detailně seznámila. Jak jsem předestřela již v prvních odstavcích úvodní části, vycházela jsem z odkazu vlastní bakalářské práce, avšak v žádném případě jsem se nechtěla pouze opakovat a věřím, že k tomu ani nedošlo, neboť shodná témata jsem nyní pojímala z jiného úhlu pohledu, byla jsem tak dle mého názoru schopna ještě komplexnější analýzy dané problematiky.

Branou vlastní čtenářské zkušenosti jsem přistoupila k ověření první hypotézy, jež se prokázala jako zcela opodstatněná. Všechny tituly jsou tak velkou měrou propojené, tak silně jeden na druhém závislé, že se skutečně jedná pouze o jednotlivé svazky autorčina velkého románového díla, jež v sobě již od počátku implicitně obsahovalo všechny následující části. K ověření mne nevedla pouze analýza osobní čtenářské zkušenosti, ale i teoretické studium výrazných rysů autorčiny tvorby (intertextualita, stále více posilovaná fragmentárnost, zvolená kompozice nekonečného opakování, divadelnost, motivy dvojnictví a zrcadlení, vlastní chápání časoprostorových zákonitostí, náročné syntaktické zpracování a řada dalších), jež jsou přítomny v každém díle, avšak až syntézou jednotlivých románů vzniká pravý mnohohrstevný svět Daniely Hodrové. Z počátku velmi originální koncepce autorčiny poetiky však postupem času ztratila zahleděním sama do sebe značnou míru své přitažlivosti, manýra, z níž se nedokázal vymanit ani poslední román *Točité věty*, mne během tázání po dalším směřování tohoto

tvůrčího přístupu opět přivedla k trpkému konstatování, že dalším přiživováním již delší dobu mrtvých motivů k resuscitaci tohoto románového světa nedojde.

V rámci diplomové práce jsem se znovu začetla do knih Daniely Hodrové, jež jsem však viděla odlišným prizmatem, neboť se toho v mém životě za posledních šest let opravdu mnoho změnilo. V tomto ohledu se jevil předpoklad vlivu velkého generačního vlivu ještě více opodstatněný, než tomu bylo v bakalářské práci, kterou jsem psala jako studentka aspirující na svůj první vysokoškolský titul, avšak zcela zmatená v tom, jakým směrem se bude její život dále ubírat. Nyní si ale dovolím říct, že alespoň tuším, kam bych chtěla směřovat ve svém osobním i pracovním životě, na řadu věcí jsem proto získala poněkud odlišný názor. Rovněž se domnívám, že jsem díky tomu ještě ve větší míře mohla být věrna své úvodní přísaze, že se pokusím vyjadřovat své názory vždy upřímně, byť budou mnohdy velmi kritické, což samozřejmě dokládá mé nadnesené přirovnání spisovatelky k bytosti charakteru upíra, jelikož pouze čeká na nový přísun potravy, sama však ničím aktivně nepřispívá.

Dedikační branou jsem vstoupila v první řadě k osobnostem, jimž byla jednotlivá díla věnována, a zjistila jsem, že jejich výběrem se autorka rozhodla vzdát svým způsobem hold všem, kteří ji během tvorby inspirovali. Explicitním věnováním románu *Ztracené děti babičce* jsem odhalila mnoho postav s nápadným množstvím shodných osobních vazeb k autorčině babičce, tedy alespoň na základě toho, jak ji popisuje ve svých knihách. V případě babičky Manuely Volfové však primárně nešlo o charakteristiku její babičky, ale o odhalení ambivalentnosti Manuelina a autorčina postavení v románu, neboť v rámci doslovného vyznění tohoto díla bychom za jeho pravou stvořitelku mohli pokládat samu hrdinku, která se vlastní tvorbou pokusila vyrovnat se ztrátou dcery.

Rozbor Vyvolávání dedikovaného Bohunce a Jiřímu upozornil na nejednoznačnost mužského elementu, neboť pod křestním jménem Jiří se může skrývat i autorčin přítel Johan, jenž má v posledních dílech nezastupitelnou pozici, ač na základě citovaných pasáží v nich sám nechce vystupovat, brání se tak proměně vlastní osoby v loutku, s níž by Hodrová mohla manipulovat bez jakýchkoliv zábran. Tento marný boj však stejně jako všechny ostatní románové postavy prohrává. Kniha Točité věty je ve své podstatě pouze metarománem popisujícím vznik posledního díla Bohumily Grögerové a tematizujícím sveřepý boj autorky o literární zpracování odkazu malířky Adrieny Šimotové, který literátka artistně svádí se čtenářům mistrně vsugerovaným protivníkem. Po smrti manželka Jaroslava, jenž je uveden v dedikaci teoretické práce Citlivé město, se přes objektiv fotoaparátu dostává do autorčina pohledu mnohem více vizuálních podnětů, jež zásadním způsobem ovlivňují její nový pohled na rodné město. Přiznaným osobním přístupem rovněž přispívá ke znovuoživení vědeckého diskursu.

Ač trilogie Trýznivé město ani román Komedie nejsou explicitně věnovány, jejich celkové vyznění má výrazně dedikační charakter, neboť vznikly svým způsobem jako psychoterapie, jejímž prostřednictvím se autorka navracela k bolestným okamžikům spojeným se ztrátou jednotlivých rodinných příslušníků. Terapeutický účinek tvorby, druhá základní hypotéza mé diplomové práce, se však v případě Daniely Hodrové jeví jako velmi kontraproduktivní, neboť ona sama se nehodlá s nikým z nich rozloučit, nehodlá ani sama sobě dopřát klid. Neustálé opakování trýznivých období odchodu milovaných příbuzných se tak stává spíše pastí, do níž se uvěznila a z níž se prozatím nedokázala vysvobodit.

Při průchodu dedikační branou jsem se však neseznámila pouze s autorčinou rodinou a přáteli, ale byla jsem svědkem připomínky řady historických událostí, jež významným způsobem ovlivnily dějiny našeho

národa. Literátčino dílo můžeme jejich tematizací vnímat i jako jeden z projevů boje proti zapomínání na chyby předchozích epoch, jež bychom ve vlastním zájmu neměli více opakovat.

Poslední kapitolou jsem se rozloučila s tvorbou Daniely Hodrové vytvořením živého obrazu, k němuž mne inspirovaly vlastní zkušenosti s městskými prostředím i niternější vnímání okolí, k němuž jsme byli jako čtenáři vyzváni v Citlivém městě.

Je mnoho interpretačních pohledů na Trýznivé město, stejně jako je mnoho bran, jimiž se do něj dá vstoupit. Já za sebou nyní zavírám bránu dedikační i vlastní čtenářské zkušenosti, jimiž mi bylo umožněno znovu vstoupit do románového světa Daniely Hodrové.

Seznam použité literatury a pramenů:

A) Prameny primární:

- [1] HODROVÁ, Daniela: *Komedie*. 1. vydání. Praha: Torst, 2003. 212 s. ISBN 80-7215-190-8.
- [2] HODROVÁ, Daniela: *Kukly. Živé obrazy*. 1. vydání. Praha: Práce, 1991. 278 s. ISBN 80-208-0080-8.
- [3] HODROVÁ, Daniela: *Město vidím...* Červený Kostelec: Mervart, 2009. 92 s. ISBN 978-80-8681-893-1.
- [4] HODROVÁ, Daniela: *Perunův den*. 1. vydání. Praha: Hynek, 1994. 262 s. ISBN 80-85906-06-6.
- [5] HODROVÁ, Daniela: *Podobojí*. 1. vydání. Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství, 1991. 179 s. ISBN 80-7047-045-3.
- [6] HODROVÁ, Daniela: *Théta*. 1. vydání. Praha: Československý spisovatel, 1992. 195 s. ISBN 80-202-0370-2.
- [7] HODROVÁ, Daniela: *Točité věty*. 1. vydání. Praha: Malvern, 2015. 375 s. ISBN 978-80-7530-003-4.
- [8] HODROVÁ, Daniela: *Trýznivé město*. 2. souborné vydání trilogie. Praha: Malvern, 2017. 598 s. ISBN 978-80-7530-082-9.
- [9] HODROVÁ, Daniela: *Vyvolávání*. 1. vydání. Praha: Malvern, 2010. 335 s. ISBN 978-80-86702-64-3.
- [10] HODROVÁ, Daniela: *Ztracené děti*. 1. vydání. Praha: Hynek, 1997. 348 s. ISBN 80-85906-47-3.

[11] PILOUŠKOVÁ, Irena: *Jeho královna*. 1. vydání. Praha: Egmont ČR, 2015. 163 s. ISBN 978-80-252-2485-4.

B) Prameny sekundární:

Monografie:

[1] HAMAN, Aleš: *Literatura v průsečíku pohledů. Teorie, historie, kritika*. 1. vydání. Praha: ARSCI, 2003. 173 s. ISBN 80-86078-29-9.

[2] HODROVÁ, Daniela a kol.: *...na okraji chaosu... Poetika literárního díla 20. století*. 1. vydání. Praha: Torst, 2001. 865 s. ISBN 80-7215-140-1.

[3] HODROVÁ, Daniela a kol.: *Poetika míst. Kapitoly z literární tematologie*. 1. vydání. Jinočany: H&H, 1997. 249 s. ISBN 80-86022-04-8.

[4] HODROVÁ, Daniela: *Citlivé město: (eseje z mytopoetiky)*. 1. vydání. Praha: Akropolis, 2006. 414 s. ISBN 80-86903-31-1.

[5] HODROVÁ, Daniela: *Hledání románu. Kapitoly z historie a typologie žánru*. 1. vydání. Praha: Československý spisovatel, 1989. 275 s.

[6] HODROVÁ, Daniela: *Místa s tajemstvím. Kapitoly z literární topologie*. 1. vydání. Praha: Koniasch Latin Press, 1994. 211 s. ISBN 80-85917-03-3.

[7] HODROVÁ, Daniela: *Román zasvěcení*. 2. vydání, rozšířené. Praha: Malvern, 2014. 335 s. ISBN 978-80-87580-79-0.

[8] HODROVÁ, Daniela: *Spatřené hlavy*. 1. vydání. Praha: Malvern, 2007. 34 volných listů v deskách. ISBN 978-80-86702-33-9.

[9] JEDLIČKOVÁ, Alice a kol.: *Vyvolávání točitých vět. Daniele Hodrové k 5. červenci 2016*. 1. vydání. Praha: Ústav pro českou a světovou literaturu AV ČR, 2016. 314 s. ISBN 978-80-88069-26-3.

[10] MACHALA, Lubomír: *Literární bludiště. Bilance polistopadové prózy*. 1. vydání. Praha: Brána, 2001. 241 s. ISBN 80-7243-139-0.

[11] MOCNÁ, Dagmar; PETERKA, Josef a kol.: *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vydání. Praha a Litomyšl: Paseka, 2004. 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

Kvalifikační práce:

[1] KOBROVÁ, Ivona: *Moje čtenářská zkušenost s románem Daniely Hodrové Vyvolávání*. Praha, 2013. Bakalářská práce. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, Katedra české literatury. Vedoucí bakalářské práce Josef Peterka.

[2] MACHÁČKOVÁ, Klára: *Charaktery prostoru Trýznivého města Daniely Hodrové*. Praha, 2015. Bakalářská práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Ústav české literatury a komparatistiky. Vedoucí bakalářské práce Petr Bílek.

[3] PELKOVÁ, Barbara: *Poetika románu Daniely Hodrové*. Brno, 2007. Diplomová práce. Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Ústav české literatury a knihovnictví. Vedoucí diplomové práce Jan Tlustý.

[4] VEITHOVÁ, Karolína: *Vývoj a prolínání postav v románech Daniely Hodrové*. Praha, 2017. Bakalářská práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Ústav české literatury a komparatistiky. Vedoucí bakalářské práce Blanka Čínátlová.

Internetové zdroje:

- [1] <http://www.artlist.cz/jiri-john-936/> (21. 4. 2018)
- [2] <https://www.databazeknih.cz/knihy/co-se-vyjevuje-eseje-o-adriene-simotove-272604> (25. 4. 2018)
- [3] <https://www.enumerology.eu/cislo-22/> (15. 6. 2018)
- [4] <https://www.fler.cz/shop/panska-dilna/prodano/seznam?year=2018&ucac=352641> (22. 12. 2017)

Abstrakt:

Cílem diplomové práce Svět románů Daniely Hodrové je prostřednictvím autorčina románového světa analyzovat její velmi specifickou poetiku, jež je do značné míry ovlivněna rovněž odbornou činností na poli literární vědy. Vlastní vědecká práce je vystavěna na metodě opakované četby jednotlivých beletristických děl, jež jsou ve skutečnosti pouze jednou z částí nekonečného životního románu. Intenzivní čtenářská zkušenost je následně konfrontována se spisovatelčinými teoretickými pracemi. Přestože je tematikou navazováno na bakalářskou práci, všechny zkoumané skutečnosti byly zpracovány zcela originálním přístupem. Svět autorčiných románů je analyzován prostřednictvím brány vlastní čtenářské zkušenosti a dedikace jednotlivých děl i celé tvorby, jež svým pojetím výrazně tematizuje ztrátu rodiny, s níž se ale v rámci terapie formou psaní literátka sama nedokáže smířit, ve svém konečném důsledku je pro ni ještě více zraňující.

Abstract:

The aim of the diploma thesis World of novels by Daniela Hodrová is through the author's novels world to analyze her very specific poetics, which is to a large extent also influenced by a professional activities in the field of literary science. Own scientific work is based on the method of repeated readings of individual pieces of fiction, which are in fact only one part of the endless life novel. Intense reading experience is then confronted with author's theoretical works. Although the subject is based on the bachelor thesis, all the facts have been processed completely original approach. World of author's novels is analyzed through the gateway of own reader's experience and the

dedication of the individual works and of the whole creation, which in this concept significantly address the loss of the family, but in the context of therapy in the form of writing novels herself can't accept, in ultimately resulting it is for her more hurtful.

Klíčová slova:

Daniela Hodrová, Trýznivé město, čtenářská zkušenost, autorská poetika, román, postavy, věnování, terapie

Key words:

Daniela Hodrová, Trýznivé město, reading experience, author's poetics, novel, characters, dedication, therapy

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta

M. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Evidenční list žadatelů o nahlédnutí do listinné podoby práce

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				